

Pauruusoono aa nnaagiai yanaa aavaa Koridii varuuyani reeravai

Pauruuso kava nnaagiai yanaa aavaa Koridii varuu gioonna kiaapuuyani reeravai. Aa yanaa aavaa Pauruuso roo suaivaki ivo tooduu gioonna kiaapu vaa ausa hanigiooya Koridii varuuyaki kaayau mmuaararoovo vairavai. Gioonna kiaapu vaa ausa hanigiooyakidiri vooyaano Pauruusaara oooqoo tiravai. Innara oooqoo tuduaata Pauruuso pinaama iyara mmuduuya ruoo iyaata mmuaa ausa tinnivai varaanaraivaara yaata utiravai. Nnaagiai iya mmuaa ausa tinnivai varooduu rikioo inna ausaivo kaayauma yoketairavai.

¹ Na Pauruusoono aa yanaa aavaa ngiini fafaarakiaunoo. Anutuuqoono ari yaata utiivaugiataama ni mmataama kiaikiai na Yisuu Kirisiinna kuaivaa varee nuaira aposoroo vaidivai variaunoo. Ti seena vaidi Timotiiva ni tasipama varikiai na aa kua aavaa ngiini fafaarakiaunoo. Ngia vaa ausa hanigieera gioonna kiaapu Koridii variayaniaatama Anutuuqaa gioonna kiaapu Akaiya mmata mmuakiaavau variayaniaatama na aa yanaa aavaa fafaarakiaunoo.

² Ti Napoova Anutuuqoota ti Udaanga Yisuu Kirisiivaatama kati ngiiyara yoketaama yaata utida ngiari ausa nuufaivaitana ngii mida nnaasu variateeraivaara ta yaata utuaunnaano.

Pauruuso Anutuuqaata kua yoketaivaa tiravai

³ Ti Udaanga Yisuu Kirisiinna Koonna Anutuuqaara ta kua yoketaivaa kiaunnanoo. Ivo ti Napoova tiyara boo tioo ti tasipama varioo tirooma varira ausa nuufaivaa vareera aataruuvaa mmiraivovee. ⁴ Mmuaararai aataru ari vookara ari vookaraiyauvo tiiki vaikio ivo ti tasipama yoketaama varioo tirooma varira ausa nuufaivaa vareera aataruuvaa ti mmivai. Ivo itaama ti tasipama varioo tiyara boo tiineema ti seena gionna kiaapuuyaki mmuaararaiivo vainai rikiada ta iya tasipama yoketaama varida tirooma varira ausa nuufaivaa vareera aataruuvaa iya vitaakiateeraivaara Anutuuqo itaama ti tasipama yoketaama varioo tirooma varira ausa nuufaivaa vareera aataruuvaa ti mmivai. ⁵ Yisuu Kirisiiva mmamma nniitaroovaa varoovaa roosiima teetaata mmamma nniitareeraivaa varaunnvai. Mmuaikaraama Yisuu Kirisiiva tiiki variivaara ivo tirooma varira ausa nuufaivaa vareera aataruuvaa ti mmiivo fai vooyasiaatama kuanaravai. ⁶ Mo fai ta ngiiyara mmooriivaa varada mmamma nniitaraivaa varaaraiivo fai hama ta kuminayaa varaaravai. Anutuuqo ngii tasipama varioo tirooma varira ausa nuufaivaa vareera aataruuvaa ngii mmioo ngii vitoo yoketaivau ngii yapaanaraivaara fai ta mmamma nniitaraivaa varaaravai. Mo fai Anutuuqo ti tasipama varioo tirooma varira ausa nuufaivaa vareera aataruuvaa ti mminaraivo fai hama kuminayaa vainaravai. Ta mmamma nniitaraivaa varadaata yaagueeqama variaunnaneema ngieetama mmamma nniitaraivaa varada yaagueeqama varikiai ta ngii tasipama varida boo tira

kuaivaa ngiita kua kiaaraivaara Anutuugo ti tasipama varioo tirooma varira ausa nuufaivaa vareera aataruuvaa ti mminaraivo hama kuminayaa vainaravai. ⁷ Ta ngiiyara mmannammanna faannaida varida kiaunnaanoo: Fai iya yaagueeqama variaaravee, kiaa kiada hama pikieeraida mmannammanna ivaara nnaasu yaata utu kiada variaunnaanoo. Vaa ta rikiaunnavai. Ta mmamma nniitaraivaa varaunnaneema ngieetama varaivaara Anutuugo ti tasipama varioo tirooma varira ausa nuufaivaa vareera aataruuvaa ti mmiivaa ngieetama varaaravai.

⁸ Ti seenayaso, ta Asiaa mmataivau variaanna suaivaki ta mmuaararooavaa varaannaivaara ta ngii giaa ngii mikiai rikiaatee. Kaayau mmuaararoo pinaa ari vookarauvo tiiki vauduu hama yopeema ta ivaa yaataraivaara ta yaata utida ta tete variaanna suaiyauvo taikaanaravaivee kiaa kiada variravai. ⁹ Ta yaata utida rikiaannaduu Anutuugo tuuvaugiataama tete variaanna suaiyauvo kutaa taikaivaivee kiaa kiada pinaama ti mmuaararooduu variravai. Hama ta titi yaagueeqaivaura mmoori vareerama kiada Anutuugo tinai vaidi putuaiya diitaaraivaa yaagueeqaivaura ta mmoori varaaraivaara ta itaama variravai. ¹⁰ Ta putuaara iikiaannaivakidiri Anutuugo ti vitoo yoketaivau ti yapeeravai. Fai yapooma ivo ti vitoo yoketaivau ti yapaanaravai. Vaa ta ivaara yaagueeqama kiaunnaanoo: Fai ivo kava ti vitaanaravaivee, kiaa kiada faannaida variaunnaanoo. ¹¹ Ngieetama tiiyara yaaku varada ti tasipama iikio fai itaama vai aataruuvo

vainaravai. Fai kaayau gioonna kiaapuuya tiyara yaaku varaaraivaa Anutuugo rikioo irisaivaa tiyara yoketaimai fai ta yoketaama varida mmoori varaaravai. Kaayau gioonna kiaapuuya tiyara kua yoketaivaa Anutuugaa kuaa mmiateeraivaara ngieetama tiyara yaaku varada variatee.

Pauruuso Koridiyasi kuanaree kuaa rikioo pikieeravai

¹² Aa na tinara kua aavaa inna titiyara mannaka tinara kuavai. Aa mmata aavau ta varida iikiaunna aataru mmooriyauvaara ti yaata utiraivoono ausa yoketaivaa ti mmivai. Ta ngii tasipama varida hama ta mmatayaiya tinni vairaiyauvunudiri mmooriivaa iiravai. Ta Anutuugo tiyara yoketaama yaata utiraivaugiataama yaagueeqaivaa varada ti ausa mmuduuyaiyauvo ngiiyara yoketauduu Anutuugo ti kua ti mmuuvaugiataama ta safuuma ngiiyara mmooriivaa iiravai. Ivaara ta titiyara mannaka kuaunnao. ¹³⁻¹⁴ Ta ngiini yanaiyauvunu fafaarakiaanna kuaiyauvaki ngia kooyaa jaarida arinaima rikioo kuaiyauvaa nnaasu ta fafaarairavai. Ta varida iikiaunna aataru mmooriyauvaara ngia makee kiisama nnaasu teeda rikiaivaa ngia eeyaavai arinaima teeda rikiaa taika kuaateeraivaara na faannaina variaunoo. Fai ngia itaikio ti Udaanga Yisuu Kirisiiva ti yaparainara suaivaki ta ngiiyara mannaka kuaaraivaa roosiima ngia mmuaakaraama aikiooma tiyara mannaka kuaaravai.

¹⁵ Ngia itaa kua kiaaraivaara vaa na rikiauvai. Ivaara na taaraneetu ngiisi vinai ngia taaraneetu yoketaama variateeraivaara na ngiisi kuanara suaivaitana mmatairavai. ¹⁶ Na ngiee ngii tee ngii pikiee numa Maketoniaa mmataivau nuaina variee mo kava vara ranee ngiisi viee kava ngii teenai ngia ni tuqinnada ni titakiai na Yutayaa mmataivau kuanaraivaara na tauraa mmatairavai. ¹⁷ Na itaa kua kiaa kuanaree kiaa rikiee pikiee hama kuaivaara na aruoo kiaa aduoo kiaa tira vaidivai variaunnee? Ai hameetavee. Na kuanara nninara aataruuvaa mmataama kiee mo pikiee hara kiee variauvaara mmatayaa diaa vaidi kumimakaivaa roosiima na mmuai suaivau ee-oo na kuanaravaivee kiaa kiee hama na kuanaravee kiaunnee? Ai hameetavee. ¹⁸ Anutuuoqo tira kuaivaa kua kutaavai nnaasu tiivai. Ivaa roosiima ta kua mmayaayaivaa ngii giaa ngii miaunna kuaivaa hama ta ee-oo tida hamavee kiaa kiada ngii giaa ngii miaunnavaivee. ¹⁹ Anutuuoqaa Mmaapuuvaa Yisuu Kirisiinnara ta Siraaso Timotiivama innara ngii giaa ngii miaannaivo hama ivo taara yaata utuoo ee-oo tioo hamavee tira vaidivai variravai. Ivo ee-oo tioo na iinaravaivee tira vaidivai nnaasu variravai. Aanna makee ivo homo itaavai nnaasu varivai. ²⁰ Nnaaru Anutuuoqo kua kiaa teerama kioo kuaivaa kaanaivo innaki vairavai. Ivaaraida ta innara kutaa tua-naavaivee kiaa kiada variaunnaanoo. Ta itaa kua kiaunnaivaara Anutuuoqaa nnutuuvo ngiau aapu vainoo. ²¹ Yisuu Kirisiiva ngiikiata tiikiaatama variivaara Anutuuoqo ariinoo yaagueeqama tiyara mmooriivaa iikiai ta yaagueeqama variaunnaanoo. Ivoono ariini ti mmataama kioo ²² ta yoketaama variateeraivaara ti aakiaiyauvaki ari

Mmannasaivaa yapa kiaikio varivai. Variivaara gioonna kiaapuuya teeda kiaanoo: Inna Anutu-uqaaniyavee, kiaavai. Ivo tiini teerama kiaikio vai aataruuyauvaa fai yapooma ta varaaraivaara ivo ari Mmannasaivaa ti mmivaivee. Ivo itaama tiiyara iivaara ta hama taara yaata utida variaun-nanoo.

²³ Na Anutu-uqaa avuuvauddiri kua kutaavai ngii giaa ngii miee ataa kua tinaravee. Ngia Koridii variaya na viee ngia koonnama variaivaara ngii tino rikioo ngii ausaiyauvo mmuaarareevoo kua na hama viravai. ²⁴ Ngia Anutu-uqara kutaavaivee kua kiada yaagueeqama variaavai. Ivaara ta kava ngii tikiai ngia ti kuaiyauvaa rikiada iikiateeraivaara hama ta mmoori varaunnavai. Ngia yoketaama sirigaida variateeraivaara ta ngii tasipama mmoori varaunnavai.

2

¹ Sa ngii ausaiyauvo kava mmuaararaki-aiveeraivaara na ngiisi kava kuanaree kua kieve iima rikiee pikieeravai. Neneenoo itaama yaata utuee pikieeravai. ² Mo fai na ngiisi viee kua yaagueeqama ngii tinai ngia ausa mmuaarareera tasipama varikiai fai giono ni tasipama varioo yamaa kua tinai na sirigaina varinaranee? Fai ngia mmuakiaaya ausa mmuaararada variaaraiya nnaasu ni tasipama variaaravai. ³ Ivaara na tauraa yanaivaa nnaasu fafaara kiaaduu ngiisi viravai. Na ngiisi vinai ngia ni tasipama sirigaida variataama vaikiainnaata ngia ausa mmuaararavaa ni miaarainnoo kua na tauraa yanaivaa nnaasu fafaara kiaaduu ngiisi viravai. Vaa na arinaima rikiauvai.

Na sirigaina varinai fai ngieeta mmuakiaaya sirigaida variaaravai. ⁴ Na ngiini yanaivaa fafaara raa suaivaki ni ausaivo kaayauma mmuaararooduu na pinaama ratee variee ngiiyara yaata utuee yanaivaa reeravai. Hama na ngii ausaiyauvo mmuaararakiaveeraivaara yanaivaa ngiini reeravai. Na mmuakiaaya ngiiyara pinaama mmuduuya ruauvaa ngia arinaima teeda rikiaateeraivaara na yanaivaa ngiini reeravai.

Maisa aataru iivaara inna aikioovavee kiatee

⁵ Vaidi voovoono ngii nuuna aakiaivaki maisa aataruuvaa iinno ausa mmuaararaivaa ngiita niitama ti mmiinnee? Vara hama ti mmiinnee? Vaa kutaa itaama iivo hama ausa mmuaararaivaa ni mivai. Mmuakiaaya ngii mivai. Na tinara: Mmuakiaaya ngii mivaivee, tino rikioo ivo pinaama mmamma maisaivoora na kava yaata utuee kiaunoo: Ivo ngiikidiri vooya nnaasu ausa mmuaararaivaa mmiivaivee, kiauvai. ⁶ Ivo itaama uuvaara ngia nuunaida kua yeena rau kiada irisaivaa inna mmuuvaa ngia mmuakiaa vooya ee-oo kiaivo inna aikioovai. ⁷ Aanna makee sa ivaara yaata utiraida ngii ausa mmuduuyaiyauvaa inna mmida tirooma varira ausa nuufaivaa vareera aataruuvaa innaata vitaakiatee. Ivo pinaama ausa mmuaararaivaa varoo yoketaa aataruuvaa eeyaara pikieevoo kiasa innara yoketaida itaama iikiatee. ⁸ Ivaaraina ngia innara mmuduuya ruaivaa kooyaa inna vitaakiateeraivaara na yaagueeqama ngii kiaunoo. ⁹ Ngia iikiainaaree kiasa na tauraa yanaivaa ngiini reeravai. Ngia ni

kuaivaa eeyaavai rikiada iikiaarannee? Vara hama iikiaarannee? Na ivaa taanaraivaara yanaivaa raa kие ngiini kiaaduu viravai. ¹⁰ Gioonna kiaapu voovoono maisa aataruuvaa iivaara ngia hama ivaara yaata utiraida ngii ausa mmuduuyaiyauvaa inna mmiaani rikiee neeta hama ivaara yaata utiraina ni ausa mmuduuyaiyauvaa inna mmiauvai. Vara ii vaidi ivo maisa aataruuvaa niyara iiravainnee? Vara hama niyara iiravainnee? Hama na ivaara yaata utuauvai. Na kati ni ausa mmuduuyaiyauvaa inna mmiauvai. Ngia yoketaama variateeraivaara na Yisuu Kirisiinna avuuvau itaama iikiauvai. ¹¹ Sataango ti yaatareevoora tiee na Yisuu Kirisiinna avuuvau itaama iikiauvai. Ivo ti iinno taanaraivaara vaa ta teeda rikiaunnvai.

Pauruuso Titiinnara pinaama yaata utiravai

¹² Na viee yoosinna Toruaasaa gioonna kiaapuuya Yisuu Kirisiinna mmayaaya yoketaivaa kиа mmiaa suaivaki na taaduu vaa Udaanga Anutuugo na mmoori varaanara aataruuvaa mmuaanaa teerama kieeravai. ¹³ Na ivaki viee buainana taaduu hama Titiiva ni too vauvaara na pinaama ivaara yaata utiravai. Yaata utuaivaara ivaki varuuyara na kua yoketaivaa kиа kие ivaki pikiee mmata Maketoniaa ivakira viravai.

Yisuu Kirisiiva yaatara kioovaara teeta yaataaravaivee

¹⁴ Ta Anutuugaara kua yoketaivaa kиаunnanoo. Vaidiyya rapiraivaa yaatara kiada nnida kua aayanna tiraivaa roosiima Yisuu Kirisiiva vaa yaatara kioovoono tiiki variivaara teeta

yaataraunnano Anutuuqo mmuakiaa suai ti vitoo kua aayanna tasipama nniivai. Suuda yoketaivo ngieera kuaikiai rikiaaneema Anutuuqo tikiai ta Yisuu Kirisiinna mmayaayaivaa varada mmuakiaa yoosinnaiyauvaki variyaiya kiaa mmiaa rada nookiaunnani rikiaavai. ¹⁵ Yisuu Kirisiiva tiiki variivaara suuda yoketaivo viraivaa roosiima Anutuuqo ti taikiai ta variaunnano. Anutuuqo gionna kiaapuuya vitoo yoketaivau yapaanaraiyaata ikia aakiaana kuaara iikiaiyaatama suuda yoketaivo viraivaa roosiima ta iya tasipama varida Yisuu Kirisiinna aataruuvaa iya vitaakiaunnano Anutuuqo taivai. ¹⁶ Yisuu Kirisiinna aataruuvaa ikia aakiaana kuaara iikiaiyaano suudaivaa rikiaavo putiraiyakidiri vira suudaivaa roosiivo kuaikiai rikiada putuaara iikiaavai. Yoketaivau variaara iikiaiyaano rikiaavo yoketai suudaivo kuaikiai rikiada tupatupaa variaara iikiaavai. Mo deeyaano itaama aikiooma mmoori varaarannee? ¹⁷ Mo teenoo hama ta vaidi vooya roosiima Anutuuqaa mmooriivaa iikiaunnava. Iya ngiariiyara yaata utida sikau varaaraivaa Anutuuqaa mmooriivaa varaavai. Anutuuqo ti titoovaa ta inna avuuvau titi ausaiyauvakidiri safuuma mmayaayaivaa tida Yisuu Kirisiinna mmoori vareera vaidiya varida mmooriivaa iikiaunnava.

3

*Anutuuqo karaasa kua yeena rau kioovaa
tiravai*

¹ Ta itaa kua kiaunnaivaa ngia rikiakiai ta kava titi mannaka kiaunnannee? Hameetavee. Gioonna kiaapu vooya ngiari mmooriivaaraata ngiari variraivaaraatama vaidi vooya tikiai iyara yanaivau fafaara roovaa varada ngii miaani yaarida teeda rikiaavai. Ta iya roosiima titi mmooriivaaraata titi variraivaaraatama yanaivaa ngii miaarannee? Vara ngieenoo ti mmooriivaaraata ti variraivaaraatama yanaivaa ti mmiaarannee? ² Hama itaa kiaara aataruuvo vainoo. Yanaivau vai kuaivo kooyaa nakaaravaa variraivaa vitaineema ngia Koridii variaya ngiengieenoo ta yoketaama mmoori vareeraivaata ta yoketaama variraivaatama kooyaa gioonna kiaapuuya vitaakiaanoo. Ngia yanaivau yaarida rikieerayaama ngii aakiaiyauvaki kuaivo vaikiai ngia yoketaama variaani mmuakiaa gioonna kiaapuuya ivaa teeda arinaima ti variraivaa teeda rikiaavai. ³ Ta ngiiyara mmooriivaa varaannaduu ngia Yisuu Kirisiinnasidiri fafaara raa yanaivaa roosiima kooyaa inna aataruuvaa gioonna kiaapuuya vitaakiaavai. Ii yanaa ivaa hama ivo sikau tayapoovaitanau Musiiva roovaitanau fafaara reeravai. Gioonna kiaapuuya aakiaiyauvaki fafaara reeravai. Hama ivo upisi nnooriivo varuu seeraivaadiri ivaa fafaara reeravai. Anutuugo tupatupaa variraivoono ari Mmannaasivaa gioonna kiaapuuya aakiaiyauvaki yapaivaa gioonna kiaapuuya yanaivau teerayaama iya taavai.

⁴ Yisuu Kirisiiva tiiki varikiai ta Anutuuqaara yaagueeqakiaunnaivaara ii kua ivaa itaa kua ki-

aunnanoo. ⁵ Hama mminnaa voovoono ti aakiaana vaivoono yaagueeqaivaa ti mmikiai ta ngiiyara vai mmooriivaa iikiaunnanoo. Yaagueeqaivo aikiooma ti aakiaana vaivo Anutuugaa-sidiri tiivai. ⁶ Ivoono ari yaagueeqaivaa ti mmikiai ta ivo yeena rau kioo kua karaasaivaa gioonna kiaapuuya kua mmiaunnanoo. Ivo karaasa yeena rau kioo kua aataruuvo hama tauraa Musiiva fafaara roo aataruuyauvaa roosiivai. Mmannasa Yoketaivaa aataruvai. Fai ta Musiiva fafaara roo aataruuyauvaa iidada fanniima kiada putida ikia aakiaana tupatupaa variaaravai. Mmannasa Yoketaivaa aataruuvaa fai iidada putida tupatupaa Anutuugaa tasipama variaaravai.

⁷ Anutuugo ari mmaanna tuu kuaivaa Musiinna kua mmira suaivaki Musiiva sikau tayapoovaitanau fafaara rooduu Anutuugaa mmeekia ari vookarauvo inna tasipama vairavai. Mmeekiaivo kiisa suaivaa taikaanara iinno rikioo homo Musiinna oori nnikiivaki yaagueeqama toovaara Isairaa gioonna kiaapuuya hama inna teeda nnaasu vairaida ngiari voopi teeda vairavai. Anutuugaa mmaanna tuu kua aataruuyauvaa iidada fanniima kiada putida ikia aakiaana variaara aataruuvo itaama tuuduu rikioo pinaa mmeekia yoketauvo tasipama tiiravai. ⁸ Fai Mmannasa Yoketaivaa aataruuvo pinaa yoketayoketaa ari vookaraivo tasipama vaivo tauraa aataruuvaa yaataraanaravai. ⁹ Nnaaru Anutuugo mmuu aataruuvaa irisai putida ikia aakiaana variaaraivo pinaa yoketaivaa tasipama tiiravai. Safu aataru tupatupaa Anutuugaa tasipama variraivo pinaa yoketaa tuanaa ari vookaraivai vaivai. ¹⁰ Ta

yaata utida kiaunnaanoo: Anna makee yoketai aataruuvo pinaa ari vookaraama vaivo nnaaru mmeekia kaayau pinaama ruvuuaahoovo tuuvaa yaatara kiaikio vaa taikaivaivee, kiaunnava.

¹¹ Nnaaru mmeekia yoketaivo kiisa suai taikoovo yoketaavai. Makee pinaa yoketaa aataruuvo tupatupaa vaivo pinaa yoketaa tuanaa ari vookaraivai vaivai.

¹² Ta itaama yoketaama variraivaara faannakiaunnaivaaraida ta hama aatuurama kiada yaagueeqama kiada gioonna kiaapuuya kooyaa mmayaayaivaa kiasa mmiaunnava.

¹³⁻¹⁴ Hama ta Musiinna roosiikiaunnava. Gioonna kiaapu Isarairaiya mmeekiaivo Musiinna oori nnikiivau toovo taikaanara uuvaa teevo kiasa ivo ari oori nnikiivau buruqa kiisavaadiri rummua apu kieeravai. Gioonna kiaapu Isarairaiya ngiari tinniiyauvo yaagueeqauduu hama kuaivaa rikieeraivaa roosiima variravai. Anna makee Isarairaiya nnaaru Anutuuqo kua yeena rau kioo fafaaraivo vauvaa jaarida rikiaavo hama iya tinniiyauvo rusitikiai hama arinaima rikiaano. Iya tinniiyauvunu buruqa rau kiada variraivaa roosiima variaano. Fai gioonna kiaapu voovono Yisuu Kirisiiva inna tasipama varino fai inna tinniyaa vai buruqaivo takuasano rikioo arinaima rikiaantaravai. ¹⁵ Anna makee Isarairaiya Musiiva tuu kuaivaa jaaruaavo buruqaivo homo iya tinniiyauvunu rummua apu kioo vainoo. ¹⁶ Fai vaidi voovono ti Udaanga Yisuu Kirisiinnara ausa hanigiano rikioo ari ausa hanigiai aataruuvono buruqaivaa rabaraanaravai. ¹⁷ Na Udaanga Yisuu

Kirisiinnara kiau kuaivo inna Mmannasaivaara na kiau kuavai. Fai inna Mmannasaivo gioonna kiaapu voovaaki varioo inna utii aataruuvaa rukuasaa kino mmamma dummukiara kati yoketaama hara kioo varinaravai. ¹⁸ Ta vaa ausa hanigieera mmuakiaaya hama nnaaru buruqaivo iya tinniyauvunu rummua apuuvaa roosiima variaunnaanoo. Ta pinumaivaa roosiima variaunnaanoo. Ti Udaanga Yisuu Kirisiinnani yoketaa ari vookaraivo tiikidiri kooyaa vainoo. Ti Udaanga Yisuu Kirisiinna Mmannasaivoono ti aakiaiyauvaki varioo ti hanigiananai ta kiisama yoketaama varida yapooma Yisuunna roosiima pinaama yoketaama variaaravai.

4

Mmataivaadiri kuu yavaiyauvaa iima kiaiyauvaa

roosiikiaunnaiya ta variaunnaanoo

¹ Anutuugo tiyara boo tioo kua yeena rau kioo ii kua iyauvaa kiaa mmiateera mmooriivaa ti mmi-ravai. Ivo ti mmuu mmooriivaa ta iikiaunnano hama ti pirisaikiai pikiaunnava. ² Ta hatauma iida mmamma maisaira aataru mmuakiaayauvai pikiada hama ta unnakua unnakua kiaa kiada mmooriivaa iida hama ta Anutuugaa kuaivaa unnakua unnakuaivaa tasipama tida varida iikiaunnaanoo. Ta kua kutaivaa nnaasu kooyaa gioonna kiaapuuya kiaa mmida Anutuugaa avuuvau safuuma variaunnani mmuakiaa gioonna kiaapuuya ta itaama variaunnaivaa teeda ngiari yaata utiraivaki ivaara kutaavaivee kiateeraivaara ta

itaama iikiaunnava. ³ Ta mmayaaya yoke-taivaa gioonna kiaapuuya kiasa kookieema ki-ada kiasa mmiaunna kuaivo kutaa tuanaa hatau-maki vaitiri. Gioonna kiaapu ikia aakiaana kuaaraiyaano nnaasu ivaara kiaanoo: Hama ta teeda rikiaunnavaivee, kiaatirivee. ⁴ Iya yaata tinniiyauvo upisiiyauvai vaivaara iya mmayaaya yoketaivaara hama kutaavaivee kiaavai. Aa mmata aavaara dira kieeta Sataango iya iikio iya yaata tinniiyauvo upisiivai. Yisuu Kirisiinna oyai ari vookaraivo vaikio ivo Anutuuga roosiima mmuaikaravai varivai. Inna mmayaaya yoke-taivo mmeekiaivaa roosiima taivaa iya teevoora kiasa kioo Sataango iya iikio iya yaata tinniiyauvo upisiivai. ⁵ Hama ta titiiyara ngii giaa ngii miaun-nanoo. Yisuu Kirisiiva ti Udaanga tuanaivaara ta ngii giaa ngii miaunnanoo. Ta Yisuu Kirisi-inna mmoori vareera vaidiyaanora tida ngiita ngii mmoori vareera vaidiya varida ngii giaa ngii miaunnanoo. ⁶ Udaanga Anutuugo tunoo: Fai up-isiivakidiri mmeekiaivo taanaravaivee, tuuvoono ari mmeekiaivaa ti aakiaana yapa kiaikio taivai. Yisuu Kirisiinna oori nnikiivaki mmeekiaivo too varinai ta Anutuuga oyai ari vookaraivaa ari-naima taaraivaara ivo ari mmeekiaivaa ti aaki-aana yapa kiaikio taivai.

⁷ Ii aataru yoketaa ivaa ta varaunnaiya vaidiia mmataivaadiri kuu yavaivaa iima kiaivaa roosiikiaunnaya ta variaunnanoo. Kuu yavaivo kiisa suai nnaasu vainno taikeraivaa roosiima ta muaraagama variaunnanoo. Hama titi yaagueeqayaara ta mmooriivaa iikiaunnanoo. Anutuuga yaagueeqa ari vookaraivaura ta

mmooriivaa iikiaunnonoo. Ii aataru ivo kooyaa vakiaiveeraivaara ta vaidiiya mmataivaadiri kuu yavaivaa iima kiaivaa roosiima variaunnonoo. ⁸ Mmuaararai aataruuyauvo makemakee tiisi nnikiai ta teedaata pikiada variaunnano hama ti yaataravai. Vo suai vo suai airi airi yaata utiraivo tiiki vaikiainnaata hama ta pinaama ivaara yaata utiraida yaagueeqama variaunnonoo. ⁹ Ti nnammutuaiya konnai aataruuyauvaa ti iikiaavoota ti Napoova hama ti pikiaivai. Vaidiiya ti ruputuaaniaata ta hama putuaunnvai. ¹⁰ Yisuu Kirisiinna variraivo tiiki vaivaa iya kooyaa taateeraivaara vaidiiya Yisuunna ruputuduu putuneema ta variaunnani iya ti ruputuaara iira aataruuvo makemakee tiisi vaivai. ¹¹ Ta mmatayaa variaunna suaivaki ta Yisuunna mmooriivaa iikiaunnani gioonna kiaapuuya ivaara ti ruputuaara iikiaaniaata ta mmannammanna mmooriivaa iikiaunnonoo. Ivo tiiki varikiai ta variaunnaivaa ngia kooyaa taateeraivaara ta mmannammanna mmooriivaa iikiaunnonoo. ¹² Ii na kiau kua ivaa oyaivo ataama vainoo. Iya ti ruputuaara iikiaani ta mmooriivaa mmannammanna varada putuaara iikiaunnani ngia ivaa teeda ivaudiri tupatupaa variraivaa varada variaanoo.

¹³ Anutuuqaa kua fafaaraivo vainno tinoo: Na Anutuuqaara kutaavaivee kiauvaara na kuaivaa kiauvaivee, tiivai. Nnaaruaa vaidi voovoono fafaara roo kua voovoono itaama kutaavaivee tuneema teeta Anutuuqaara kutaavaivee kiaunnaivaara ta kuaivaa kiaunnvai. ¹⁴ Vaa ta rikiaunnvai. Anutuuqo Yisuu Kirisiiva putuuvakidiri

tuduu diitoneema fai ta putuaunnaivakidiri ivo ti tinai ta diitaaravai. Diitakio ivo tiita ngiitama vitoo Yisuuva varii yoosinnaivaki kinai ta inna tasipama variaaravai. ¹⁵ Ta ngiiyaroo tida mmuaakiaa mmooriiyauvaa itaama iikiaunnano mmuaararaivo tiisi nniivai. Anutuugo kati gioonna kiaapuuyara yoketaama yaata utiraivaa fai vooya vooya arinaima rikiada Anutuuqaara kua yoketaivaa tikio inna nnutuuvo ngiau aapu kuanaravai. Kaayauya itaama kiaavovo kua yoketaivo pinaavai innasi vainaravai. Itaama vakiaiveeraivaara ta ngiiyaroo tida mmooriiyauvaa iikiaunnaano.

Ta Anutuuqaara kutaavaivee kiaa kiada inna yaagueeqaivaura variaunnaano

¹⁶ Ivaara ta rikiaunnano hama ti pikiaataivai. Ti nnabaiyauvo vakia roo vioo vioo yotera ngiaabai kieera mmammaivaa varaikio rikioo ti aakiaivaki varii vaidi tuanaivo makemakee mmuakiaa suai karaasavai nnaasu varivai. ¹⁷ Aa ta makee variaunna suai aavaki kiisa kiisa mmuaaraivo fai taikaanaraivaa ta varaunnavai. Fai ta ivaa yaatarada yapooma tupatupaa yoketaama ari vookaraama variaaravai. ¹⁸ Hama ta aa kooyaa mminnaa aayauvaara yaata utida teeda nnaasu vaidi varirama kiada ta hama avu teera mminnaiyauvaara yaata utida teeda nnaasu vaidi variaunnaivaara ta tupatupaa yoketaama ari vookaraama variaaravai. Avu teera mminnaa aa kooyaa vai aayauvo fai taikaanaravai. Hama avu teera mminnaiyauvo fai tupatupaa vainaravai.

5

¹ Itaama vaivaara vaa ta rikiaunnava. Ta unnakua nnau heekeeraivaa roosiima ta mmatayaa hara kiada variaunna nnabaiyauvo vaivai. Fai iyauvo tavaratanai Anutuugo karaasa nnabaiyauvaa nnau karaasaivaa roosiima ariinoo heeka kiayauvaki ta hara kiada variaaravai. Ii nnaba iyauvaa ta varada ngiau aapu tupatupaa variaaravaivee. ² Ti nnau ngiau aapu vaiyauvaa ti varaataikiai ta varaaraivaara yaata utida varida aavau ratada variaunnanoo. ³ Fai yapooma uyira rairaiyauvaa roosiima Anutuugo ii nnau iyauvaa ti uyu kinai hama ti mmannasaiyauvo kuminaya variaaravai. ⁴ Aa ta ti nnabaiyauvaki variaunna suai aavaki ta pinaama yaata utida kaayau mmuaararavaa tasipama variaunnanoo. Itaama varidaata ta ngiau aapu varada variaara nnabaiyauvaa varaaraivaara yaata utida variaunnanoo. Mo hama ta titi nnaba mmatayaa variraiyauvaa pikiaaraivaara ti yoketainoo. Anutuugo kati ti nnaba karaasaiyauvaa uyira raira roosiima ti uyu kinai ta varada tupatupaa variaaraivaara ti yoketainoo. ⁵ Ta itaama variaaraivaara Anutuugoona vaa mmuaanaa ti iima kioo ti teerama kieeravai. Ta itaama yoketaama variaaraivo kutaavai vainoo kiaa kiada ivaara rikiaaraivaara Anutuugo Mmannasa Yoketaivaa ti mmiravai.

⁶ Itaama vaikiyai hama ti pikiaataikiai ta mmannammanna yaagueeqama variaunnava. Vaa ta rikiaunnava. Ta titi nnabaiyauvaki variaunna suaivaki ta ti Udaanga Yisuu Kirisiiva

variraivaa ngieerama variaunnanoo. ⁷ Aa suai hama ti avuuvaadiri inna teerama kiada ta kati innara yaagueeqama kutaavaivee kiaa kiada variaunnanoo. ⁸ Ta mmannammanna yaagueeqama variaunnaiya aa nnaba aayauvaa pikiada ti Udaanga Yisuu Kirisiinna tasipama variaaraivaara ti yoketainoo. ⁹ Ta aa nnaba aayauvaki variaunnannee? Vara ta iyauvaa pikiada inna tasipama variaunnannee? Ta varida mmooriivaa iikio rikioo ivo ti teeno inna yoketaakiaiveeraivaara ta iida varida variaunnanoo. ¹⁰ Fai Yisuu Kirisiiva kieeta varira mmaataivau varioo ti yaparainara iinai ta mmuakiaaya inna avuuvau diaaravai. Ta mmatayaa variaunna suaivaki mmoori yoketaivaata mmoori maisaivaatama iikiaunnaivaara ivo ti yaparainai ta mmuaavai mmuaavai titi mmooriyauvaa irisaiyauvaa safuuma varaaraivaara ta inna avuuvau diaaravai. Itaama vaivaara ta mmooriivaa yaagueeqama iikio inna yoketaakiaiveeraivaara iikiaunnavai.

Yisuuva putuuvaara ta Anutuuqaa seena tua-naaya variaunnanoo

¹¹ Ivaara ti Udaanga Anutuuqaara aatuukiaunnaivaa vaa ta rikiaunnavai. Ta ivaa rikiaunnaivaara iya yoketaama variateeraivaara ta yamaa kua yamaa kua tida gioonna kiaapuuya kiaa mmida variaunnanoo. Vaa ta variaunna aataruuvaa Anutuuqo eeyaavai kooyaa too rikiavai. Ngiingii yaata utiraivaki ngiengieetama na yoketaama variauvaa vaa kooyaa teeda rikiavaivee kiauvai. ¹² Ta itaa kua tida hama ta titi mannaka kiaunnaivaara kava ngiita ngii

giaa ngii miaunnaanoo. Hameetavee. Ngia tiyara mannaka kiaara aataruuvo kooyaa vakiaveeraivaara ta itaa kua kiaunnaanoo. Vaidi vooyaano ngiari mmooriiyauvaa kooyaa teeda iiraiyauvaara ngiari mannaka kiaavai. Iya aaki-aiyauvaki vaira mmooriiyauvaara hama iya mannaka kiaavai. Fai itaa kiaiyaano ngii tikiai rikiaada ngia tiyara aikiooma sai kiateeraivaara ta itaama ngii giaa ngii miaunnaanoo. ¹³ Iya tiyara kiaanoo: Yaata dunnayavee, kiaivo iya inna aikiooma kiaavai. Ta Anutuugaara mmooriivaa iikiaunnaivaara iya itaa kua kiaivo inna aikiooma kiaavai. Iya ti kiaanoo: Yoketaama yaata utu-aayavee, kiaivo iya inna aikiooma kiaavai. Ta ngiiyaroo tida mmoori varaunnaivaara iya itaa kua kiaivo inna aikiooma kiaavai. ¹⁴ Yisuu Kirisiiva tiyara mmuduuya ruaivaara ta innara mmoori varaunnaanoo. Vaa ta arinaima rikiaunnava. Mmuaa vaidivoono mmuakiaa gioonna kiaapuyara putiravai. Putuduu ivaara mmuakiaaya teetama putiravai. ¹⁵ Ngia gioonna kiaapu vaa tupatupaa variravaa varaiya sa ngiingiiyara yaata utida variraida ivo ngiiyara putuoo kava putu-uvakidiri diitovaara yaata utida variatee. Ngia itaama yaata utida innara variateeraivaara ivo mmuakiaayara putiravai.

¹⁶ Ivaara aa suai aavakidiri hama ta mmatayaa diaa gioonna kiaapuya roosiima mmatayaa diaiya ngiari iikiaa aataruuyauvaa teeda iyara maisayavee tida yoketaayavee kiaravee. Nnaaru Yisuuva mmatayaa varuu suaivaki ta inna teeda mmuaikaraama innara yaata utida itaa kua tiravai. Aanna hama ta kava itaa

kua kiaaravai. ¹⁷ Gioonna kiaapu voovoono vaa Yisuu Kirisiinnaki variivoono ivo vaa karaasavai varivai. Ivo tauraa varii aataruuvo taika kiaikio rikioo ivo vaa karaasavai varivai. ¹⁸ Ii aataru ivaa Anutuugoono iivai. Yisuu Kirisiiva putuuvaara hama ta mmannammanna Anutuugaa nnammutuaaya variaunnaano. Ta inna seena tuanaaya variaunnaano. Ti seenaiya homo inna nnammutuaaya variayara ta iyara mmooriivaa iikiai iyaatama inna seena tuanaaya variateera mmooriivaa Anutuugo ti mmivai. ¹⁹ Ivo Yisuu Kirisiinnaki varioo gioonna kiaapuuya inna seena tuanaaya variateeraivaara mmooriivaa iinno variravai. Iinno varioo iya mminnamminnaa maisaiyauvaa irisaiyauvaa iya mminaraiyauvaara hama yaata utuoo variravai. Hama itaama yaata utirainno iya inna seena tuanaaya variateera mmoori aataruuvaa ti mmiravai.

²⁰ Itaama vaikiai ta aanna ngii tasipama varida Yisuu Kirisiivaano ngiiyara ti tikiai ta inna kuaivaa ngii giaa ngii miaunnaano. Anutuugo ariinoo yamaa kua ngiiita tinaraiivo tiikinaadiri ngiiita yamaa kua tiivai. Ngia Anutuugaa nnammutuaaya variayara hanigiada inna seena tuanaaya variateeraivaara ta yamaa kua yamaa kua tida ngii giaa ngii miaunnaano. Ta Yisuu Kirisiinna mmooriivaa varada inna yaata utiraivaugiataama yamaa kua yamaa kua tida ngii giaa ngii miaunnaano. ²¹ Anutuugo tiyaroo tioo Yisuu Kirisiiva hama mminnamminnaa maisaatauvaa tuduu ti mminnamminnaa maisaiyauvaa vareeravai. Yisuu Kirisiiva tiiki varino Anutuugo safuuma variraivaa ti

mminaraivaara inna tuduu ti mminnamminnaa maisaiyauvaa vareeravai.

6

¹ Ta Anutuuqaa mmooriivaa inna tasipama iida varida yamaa kua yamaa kua tida ngii giaa ngii mida kiaunnanoo: Anutuuqo kati ngiiyara yoketaama yaata utiraivaa vaa ngia varaivaa pikieevoora tida yoketaama haitatuuda tuqin-nama variatee, kiaunnanoo. ² Anutuuqo tii kuaivaa rikiaatee. Ivo tinoo:

Na ngiiyara yoketaavee kiau suaivaki
na ngii kuaivaa rikiauvai.

Na ngii vita yoketaivau yapau suaivaki
na ngii tasipama variauvaivee.

Anutuuqo itaa kua tiivai. Rikiaatee. Anutuuqo tiiyara yoketaavee tii suaivo aanna ii suai ivovee. Ivo iya vita yoketaivau yapaanara tii suaivo aanna ii suai ivovee.

³ Ta Anutuuqaa mmoori iikiaunna aavaara sa vaidi voovono too kiaivee: Maisa mmoorivaivee, kiaivee. Ta hama ivaudiri vaidi voovono haruruaveera mmoorivai iikiaunnanoo. ⁴ Hamavee. Ta Anutuuqaa mmooriivaa varada inna mmoori vareera vaidi tuanaaya variaunnaivaa kooyaa gioonna kiaapuuya vitaakiaunnava. Ta mmoori varada variaunnano ari vookara ari vookarai mmoori mmuaararaiyauvo tiisi nnikiai ta hama iyauvaara yaata utiraida rikiadaata mmannammanna yaagueeqararama iida variaunnanoo. Mmamma mmuaararaiivoota maisa mmooriivootama tiisi nnikiai ta hama iyauvaara yaata utiraida rikiadaata mmannammanna yaagueeqama

variaunnaanoo. ⁵ Iya ti ripiida oovi nnauvaki ti yapada tiisi nnida ti ututuuma kiada ti koonnakaannama kiada ti ruputiravai. Ti ruputida kaayau mmoori hama ta yopeema iikiaaraiyauvaa ti mmuduu hama ta vuru vaid hama ta yeenna nneeravai. ⁶ Iya ti itauduaata ta mmannammanna yoketa yoketau mmoori aataruuyauvaa iida varida ta arinaima teeda rikiaanna tinniivaa varada hama ta makee tuduu ti nnannatooduu ta tirooma yoketaama varida gioonna kiaapuuya tasipama mmoori aataruuyauvaa ta iida variravai. Ta itaama varida ta Anutuuqaa mmoori vareera vaidi tuanaaya variaunnaivaa ta gioonna kiaapuuya vitairavai. Mmannasa Yoketaivoono ti tasipooduu ta itaama iya vitaida ta kutaa tuanaa iyara mmuduuya rida iya vitairavai. ⁷ Ta kua kutaivaa tida iya vitaakiaannaduu Anutuuqaa yaagueeqaivo ti tasipooduu ta mmoori varada iya vitairavai. Anutuuqo ti mminnamminnaa maisaiyauvaa vaa ruga kiaikiai ta safuuma variaunnaivaara rapira vaidiivo suru okoovaa hiri apu kioo vairavaa roosiima ta dida vakiaunnaanoo. ⁸ Gioonna kiaapu vooyaano ti mannaka kiaani vooyaano tiyara maisayavee kiaavai. Vooyaano tiyara mmoori koonnama iikiaayavee kiaani vooyaano tiyara kiaanoo: Mmoori yoketaama iikiaayavee, kiaavai. Vooyaano tiyara yaata utida kiaanoo: Unnakua kiasa kiada kiaayavee, kiasa kiada hama tiyara yoketaakiaaniaata ta kua kutaivaa kiaunnavai. ⁹ Mmuakiasa gioonna kiaapuuya vaa ti teeda rikiaiyaata vooyaano kiaanoo: Hama ta teeda rikiaunnavaivee, kiaavai.

Vooyaano maisa mmooriivaa ti mmuduu ta putidada rikiadaata variaannaiya mo aanna ti taatee. Ta homo variaunnanoo. Vooyaano ti ruputuaani hama ta putuaunnavai. ¹⁰ Ta ausa mmuaararaivaa tasipama varidaataida mmannammanna sirigakiaunnanoo. Ta hama mminnaatai vaidiyaano varida Anutuuqaa mmayaaya yoketaivaa kaayau gioonna kiaapuuya kiaa mmiaunnani rikiada yoketaama variaanoo. Ta mmanna haipu vaidiya hama ti mminnaataiyaanooda mmuakiaa mminnaa tuanaiyauvo ngiau aapu vaiyauvaa varaunnanoo. Ta itaama varida Anutuuqaa mmoori vareera vaidi tuanaaya variaunnaivaa kooyaa gioonna kiaapuuya vitaakiaunnanoo.

¹¹ Ni seena tuanaa Koridii variaiyaso, ta tiiki vai kuaiyauvaa safuuma kooyaa ngii kiaa kookieema kiada ti ausa mmuduuya eeyaavai ngii mmiaunnavai. ¹² Ta ti ausa mmuduuya mmira aataruuvaa hama puaisa utiraida ta ngii mmiaunnavai. Mo ngieenoo ngiingii ausa mmuduuya mmira aataruuvaa puaisa utida hama ti mmiaavai. ¹³ Ngia ni uru nnaakaraya roosiima variaivaara na ataa kua ngii giaa ngii minaravai. Ta ngiiiyara iikiaunna-neema ngieeta itaama ngiingii ausa mmuduuya eeyaavai ti mmiatee.

Hama ausa hanigieeraiya sa iya tasipama mmoori varaatee

¹⁴ Sa vaa ausa hanigieeraiya hama ausa hanigieeraiya tasipama mmooriivaara kua yeena rau kiada mmuaakaraama varaatee. Dataama kioo safuuraivoota tomedairavootama mmuaavau nuunainno vainarannee? Hama

yopeemavee. Dataama kioo mmeekiaivoota upisiivootama mmuaavau nuunainno vainarannee? Hama yopeemavee. ¹⁵ Dataama kioo Yisuu Kirisiivaata Sataangootama mmuaa tinnivai varaarannee? Hama yopeemavee. Dataama kioo vaa ausa hanigieeraivoota hama ausa hanigieeraivootama mmuaa ausa mmuaa tinnivai varaarannee? Hama yopeemavee. ¹⁶ Dataama kioo Anutuugaa nnau pinaivo unnakua anutuuyauvaa tasipama mmuaavau vainarannee? Hama yopeemavee. Hama ngia rikiaannee? Ti aakiaiyauvo Anutuugo tupatupaa variravavaa nnau yoketaayauvaivee. Ivaara Anutuugo ataa kua tunoo:

Na iya aakiaana hara kiee variee
iya tasipama nuainaravee.

Na iya Anutuugo varinai
iya ni gioonna kiaapuya variaaravee.

¹⁷ Anutuugo itaa kua kiaa kioo vo kuavai ataa kua tunoo:

Hama ausa hanigieeraiya ngia iya pikiada ari voovau variatee.

Iya iira aataru mmoori mminnaiyauvaa na ooqoo tiraiyauvaa sa iya tasipama iikiatee.

Ngia itaama iikiai na ngii vitaanaravai.

¹⁸ Fai na ngii Gioova varinai
ngia ni naunna mmaapuya variaaravee.
Neenoo mmuakiaa mminnaiyauvaa yaataree diraivoono itaa kua kiaunoo.

Anutuugoono itaa kua tiravai.

7

¹ Ni seena na ngiiyara mmuduuya ruauyaso, ii kua kiasa teerama kioo kua iyauvo tiyara ti-ivaaraida nnikiai ta mmuakiasa mminnamminnaa maisaiyauvo ti mmammayaa vaiyauvaata ti aakiasa vaiyauvaatama ooqoo tida pikiaaravee. Nnikiai Anutuugaa kuaivaa rikiada inna mmemmaana vida yoketaama ari vookaraama varira aataruuvaa iida varida yaagueeqa gioonna ki-aapu tuanaaya variaaravee.

Pauruusaa ausaivo kaayauma yoketairavai

² Tiiyara mmuduuya ruatee. Hama ta vaidi voovaara koonnama iikiaunnava. Hama ta voovai maisa aataruuvaa iikiaunnano ivo koonnama varivai. Hama ta voovai unnakua unakua kiasa kiada inna mminnaiyauvaa varaunnava. ³ Hama na kumina kuaivaa ngiiki yapaanarivaara itaa kua kiaunoo. Ta ngiiyara pinaama mmuduuya ruaunnaano. Vaa na tauraa ngii giaa ngii miauvai. Ta ngiiyara pinaama mmuduuya ruaunnaivaara ngia putikiai teetama ngii tasipama putuaaravai. Ngia varikiai teetama ngii tasipama variaaravai. ⁴ Na ngiiyara yaagueeqama yoketaayavee kiaunoo. Ngia yoke-taama iikiaivaara na pinaama ngiiyara mannaka kiaunoo. Pinaa mmuaararavai tiiki vaikiainnaata hama na ivaara yaata utiraina ni ausaivo pinaama ari vookaraama yoketaikiai na ngiiyara pinaama kiese sirigakiaunoo.

⁵ Ta numa mmata Maketoniaa ivau varida hama vari hokobairama kiada varida rikiaannadu airi airi tomeda iira aataruuyauvo ti suvuvai kioodoo gioonna kiaapuuya tiita buaaru

tuduu ti mmooriyyauvaara ti ausaiyauvo ti mmuaarareeravai. ⁶ Ti mmuaararooduu too Anutuuqo ausa mmuaarareeraiya tasipoo ausa nuufaivaa iya mmiraivoono ti tasipoo tiyara boo tioo ti seena ngiaammuaau voovai Titiinna titooduu tiisi nniravai. ⁷ Hama ivo numa ti tasipama varuuvaara nnaasu ti yoketairavai. Ngia inna tasipama varuu mmayaaya yoketaivaa ti kiaa ti mmuuvaaraatama ti yoketairavai. Ngia ni taaraivaara pinaama ratada varuu mmayaayaivaa ti kiaa ti mmioo ngia koonnama variaivaara pinaa ausa mmuaarareera mmayaayaivaatama ti kiaa ti mmioo ngia niyara mmuduuya rida niyara vaitutuura kuaivaa tuu mmayaayaivaatama ti kiaa ti mmiravai. Ivaara na rikiaaduu pinaama ni yoketairavai.

⁸ Na yanaivaa fafaarama ngii miaaduu ngia jaarida rikiooduu ngii ausaiyauvo mmuaararoovo inna aikioovai. Hama na itaama fafaara rauvaara ni ausaivo mmuaarareeravai. Kiisama ngii ausaiyauvo mmuaararoovaara na rikiaaduu ni ausaivo kiisama mmuaararama kioo pikieeravai. ⁹ Aanna makee ni ausaivo yoketainoo. Na yanaa yaagueeqaivaa fafaara raaduu ngia jaarida rikiooduu ngii ausaiyauvo mmuaararoovaara hama ni yoketainoo. Ngia ngii ausaiyauvo mmuaararoovaara hanigiada yoketaama varuuvaara ni yoketainoo. Hama teenoo maisama ngii iiravai. Ngia hanigiada yoketaama variateeraivaara Anutuuqo uduu mmuaararoovo ngiisi vairavai. ¹⁰ Fai Anutuuqoono ausa mmuaararaiavaa gioonna kiaapu voovai mmino too hanigiano Anutuuqo

inna vitoo aataru yoketaivau yapa kino inna yoketainaravai. Hama ivo kava ausa mmuaararaivaara yaata utinaravai. Fai gioonna kiaapu voovoono mmatayaa diaa mminnaivaara ausa mmuaararaivaa varoonnonno hama hanigieerainno putuoo ikia aakiaana tupatupaa varinaravai. ¹¹Ngii mmuaararoovaara Anutuugo uduu rikiada ngia arinaima rikiada kava yaagueeqararama kiada inna mmooriivaa iiravai. Itaida varida kuminayaa kua ngiiki vauvaa ngia kooyaa ngii seenaiya vitairavai. Vaa na rikiauvai. Mmuaararoovo ngiisi vauduu Anutuugaa nnutuuvo aduoo vauvaara ngii nnannateeravai. Mmuaararoovo ngiisi vauduu irisai maisaivo vauvaara ngia nnikiarairavai. Ngia tunoo: Niinoo ti toonnaata sa teeraa roosiima ti taanarainnoo, kiaa kiada niiyara yoketairavai. Ngia pinaama Anutuugaara mmuduuya riravai. Ngia makee tuduu vaidi tomeda uuvaa ari irisavvaa mmiravai. Tomedaivo ngiiki vauvaa ngia kua tida safu saafuuma kiooduu rikioo hama kava ngiiki kuaivo vairavai.

¹²Ivaara na tauraa raa yanaivaa hama na tomeda uu vaidiivaani nnaasu reeravai. Hama na ivo inna tomeda uu vaidiivaaniaatama reeravai. Hameetavee. Ngia Anutuugaa avuuvau tiiyara mmuduuya ruaivo kooyaa vainai taateeraivaara na mmuakiaaya ngiini reeravai. ¹³Ngia itaama varuuvaara ta rikiaannaduu ti yoketairavai.

Hama ta ivaara nnaasu ti yoketairavai. Ngia mmuakiaaya Titiinna tuginnooduu rikioo inna ausaivo yoketauduu rikioo ivo numa ti kiaa ti mmuduu teeta rikiaannaduu ti yoketairavai.

¹⁴ Vaa na tauraa ngiiyara mannaka kiaa kiese inna kiaa mmiravai. Kiaa mmiaivaa ivo tooduu kaanaivo kutaa vauvaara hama ni mmamma maisairavai. Ta mmuakiaa suaiyauvaki ngii-ita kua kutaiyauvaa tiravai. Ta mmuaikaraama Titiinnaata ngiiyara mannaka kiaanna kuaivo kutaa kuavai. ¹⁵ Ivo ngiisi vuu suaivaki ngia mmuakiaaya makee tuduu inna kuaivaa rikiada innara aatuuda biribiriida innara tuqinnoovaara ivo ivaara yaata utuoo ngiiyara mmuduuya ruuvo vakia roo ngioo ngioo aanna makee pinaavai vainoo. ¹⁶ Na yaagueeqama ngiiyara kiaunoo: Fai ngia aikiooma mmuakiaa aataruvai iikiaaravaivee, kiaa kiese na ivaara sirigakiaunoo.

8

Ausa hanigieeraiyaano sikauyauvaa kati vakiaa mmiaavai

¹ Ni seenayaso, Maketoniaa vau yoosinaiyauvaki vaa ausa hanigieeraiya nuuna variraiyauvaki Anutuugo kati iyara yoketaama yaata utuuvaara ta ngii giaa ngii mikiai rikiaatee. ² Mmuaararoo ari vookarauyauvo iyasi ngioo iya iinno tooduaata iya mmannammanna sirigama rada nnududuu pinaavai vauvaara kaayau sikauyauvaa Anutuugaa mmooriivaara kati mmiravai. Iya hama mminnaatauya itaama kaayau sikauyauvaa Anutuugaa mmooriivaara kati mmiravai. ³ Na rikieena na ngii giaa ngii miaunoo. Iyasi vau sikauyauvaa aikiooma kati mmiaaree kiaa kiada aikiooma kati iya mmi kiada kava vo sikauyauvaatama kati mmiravai. Ngiarinaidiri ngiari yaata

utiraivaugiataama ⁴ yaagueeqama ti yaparaida tunoo: Tikiai Yutayaa gioonna kiaapu vaa ausa hanigieeraiyani yapeera sikauyauvaki teeta yapaarannee? tuduu rikiada ee-oo tuduu yapeeravai. ⁵ Ta yaata utida kiaannanoo: Iya hama yopeema yapaaravaivee, kiaa ta yaata utuaannaivau vauduu rikioo hayuuma itaama mmuuvaara ti yoketaanoo. Iya tauraa ngiari mmamma mmuyai mmuakiaavai Udaanga Yisuu Kirisiinna mmi kiada nnaagiai Anutuuoqo yaata utuuvaugiataama tiita ngiari mmamma mmuyai mmuakiaavai ti mmiravai. ⁶ Titiiva ii mmoori ivaa ngii tasipama toosa hara uvvaa ta yaagueeqama kiaa mmida kiaannanoo: Iyasi viece mmannammanna iya tasipama yaagueeqama varinai fai iya Yutayaiyara yoketaama yaata utida kati iyani vakiaa sikauyauvaa yapakio vioo taikaanaravaivee, tiravai. ⁷ Vaa ngia mmuakiaa aataruvai taa taika kiaavai. Ngia Anutuuoqara kutaavaivee kiaavo ngii kua tiraivootama ngii yaata vuatinniiyauvootama Anutuuoqaa mmooriivaa ngii varaataikiai ngia yaagueeqama ivaara iikiaivootama tiyara mmuduuya riravootama vaikiai vaa ngia taa taika kiaavai. Ngia iyauvaa taa taika kiaaneema ngia kati yoketaama yaata utida kati sikau mmira aataruuvaatama yaagueeqama iikiaaraivo inna yoketaavai.

⁸ Hama na ivaara yaagueeqama ngii tinai iiki-ateera itaa kua kiaunoo. Ausa hanigieera vooya ii mmoori ivaara iya yoketaikiai rikiada iikiaavai. Ivaara na ngii giaa ngii minai rikiada ngii iiki-atainai iikio rikioo ngiitama ngii mmuduuya ri-

raivo kooyaa vainai ta taaraivaara na ngii giaa ngii miaunoo. ⁹ Udaanga Yisuu Kirisiiva ngiiyara kati yoketaama yaata utiraivo vaivaa vaa ngia teeda rikiaavai. Ivo ari vookaraama yoke-taa tuanaama variivoono ngiiyaroo tioo ivo tuoo kumina mmanna vaidivai mmata aavau variravai. Ngia ari vookaraama yoketaama variateeraivaara ivo kumina mmanna vaidivai mmata aavau variravai.

¹⁰ Ii kua ivaara na neneenoo yaata utuee ataa kua ngii giaa ngii minaravee. Ii tauraa taikoo nu-anu ivaki ngia toosa hara uu mmooriivaa aanna iima taika kiaatee. Ngiengieenoo tauraa ngii au-saiyauvo diitooduu sikauyauvaa tauraa kati mmi-ravai. ¹¹ Inna aikioovai. Mmidada taika kiaa-tee. Toosa hara ngii iikiataikiai yaagueeqama iiki-aivaa mmannammanna iida taika kiaatee. Ngii-isi vai sikauyauvakidiri aikiooma iikiatee. ¹² Fai sikauyauvaa kati ngii miataino Anutuuqo ngiiisi vai sikauyauvaa too ngia miaa sikauyauvaatama too inna aikioovaivee tinaravai. Hama ngii-isi sikauyauvo vaiyauvaa vaa Anutuuqo taivai. Hama ivo ivaara yaata utuoo vo kuannaa kua tiivai.

¹³ Ngia pinaa mmooriivaa iida sikauyauvaa varada kati Yutayaiyani yapa kikiyai iya iyauvaa varada kati variateeraivaara hama na ivaara kiaunoo. ¹⁴ Aa suai aavaki kaayau sikauyauvo ngiiisi vaiyauvakidiri iya mmida ngieeta iyaatama mmuaakaraama variateeraivaara na kiaunoo. Kaayau sikauyauvo ngiiisi vaiyauvakidiri hama sikaunnaata kiasa gioonna kiaapuuya mmiaaraivo inna yoketaavai. Itaama vaino fai yapooma hama sikauyauvo

ngiisi vainai rikiada kaayau sikauyauvo iyasi vaiyauvakidiri fai iya irisai kati ngii miaaravai. Iyaata ngieetama itaama iida fai mmuaakaraama variaaravai. ¹⁵ Ivaara Anutuuqaa kua fafaaraivo vainno tinoo:

Gioonna kiaapu voovoono
yeennaivaa nnutuuvo menaivaa
kaayauma porooma roo yapooduu
hama innasi kaayauma suvuairama kioo
aikiooma vairavai.

Gioonna kiaapu voovoono
kiisama porooma roo yapooduu
aikiooma innasiaata vairavaivee.

Kua fafaaraivoono itaa kua tiivai.

Titiivaata ari seenaivaitanaatama Koridii viravai

¹⁶ Anutuuqoono tikio rikioo Titiiva ti roosiima ngii tasipama mmooriivaa inna iikiataivaara ta Anutuuqaata kua yoketaivaa kiaunnano. ¹⁷ Ngiisi vida sikauyauvaa varaateera mmooriivaa ta inna yaparakiaunnano

rikioo inna aikioovaivee kiasa kioo ivo kava ariinoo ari yaata vuatinniivaudiri yaata utikio ngiisi kuataikio rikioo ngiisi kuanara iivai. ¹⁸ Vaa ausa hanigioo vaidi voovoono Anutuuqaara nuunaira nnau mmuakiaayauvaki nuainno varioo Yisuunna mmayaaya yoketaivaa gioonna

kiaapuuya kiasa mmiaa roo nuauduu inna nnutuuvo ngiau apu vairavai. Ii vaidi ivo Titiinna tasipama voo mmoori varaiveeraivaara ta inna titada variaunnano. ¹⁹ Mmuduuya rida kati sikau mmiateera mmooriivaa ii vaidi ivo ti tasipama nuainno iikiaiveeraivaara gioonna

kiaapu vaa ausa hanigieeraiya inna mmataama

kieeravai. Ta ii mmoori ivaa yaagueeqama ti iikiataivaara gioonna kiaapuuya kooyaa teekio ti Udaanga Anutuugaa nnutuuvo ngiau aapu vakiaiveeraivaara ta iikiaara iikiaunnao.

²⁰ Kati mmira sikau kaayau vaiyauvaa ta varada koonnama yapakiai rikiada gioonna kiaapuuya ivara nunuraanurai tivoora kiaa ta ii aataru ivara tuqinnama haitatuukiaunnao. ²¹ Hama ta Udaanga Anutuugaa avuuvau nnaasu safuuma sikaura haitatuura aataruuvaa iikiaunnao. Anutuugaa avuuvaunnaata gioonna kiaapuuya avuuyauvunuaatama ta safuuma sikaura haitatuura aataruuvaa ti iikiatainoo.

²² Ivaara ta vaa ausa hanigieera vaidi voovaata vaidiivaitana tasipama mmoori varaiveeraivaara inna kuaneera tida variaunnao. Vaa ta airineetu inna iida taaree kiaa rikiaunnano ivo kutaa tuanaa vo mmoori vo mmooriivaa varaanaraivaara yaagueeqama iivai. Aanna makee ivo ngiiyara yaata utuoo tinoo: Fai iya iikiaravaivee, kiaa kioo yaagueeqama ngiisi kuanaraivaara iinno varinoo. ²³ Titiinnara yaata utuatee. Ni vuai ni mmuaa mmoori vareeraivo ngiiyara ni tasipama mmoori varaivai. Mo inna tasipama kuaaraivaitanaara yaata utuatee. Ivaitana vaa ausa hanigieeraiya nuuna variraiyauvaki mmoori vara rada nookiaavo Yisuu Kirisiinna nnutuuvo vaa ngiau aapu vaivai. ²⁴ Itaama vainai idaara mmuduuya ruatee. Vaa ausa hanigieeraiya nuuna mmuakiaayauvaki variraiya ngia Titiivainnara itaama mmuduuya ruua kuaivaa kooyaa rikiaateeraivaara idaara mmuduuya ruatee. Fai ngia itaama iikio ta ngiiyara mannaka kiaunnaivo kooyaa vainai

rikihaaravai.

9

Ngia Anutuuqaa gioonna kiaapuuyara kati mmira mmooriivaa iikiatee

¹ Vooyaano Anutuuqaa gioonna kiaapu Yerusareema variyaiyani sikauyauvaa kati yapaiyauvaara vaa ngia rikiaavai. Mo hama na kava ivaara fafaara ree ngii giaa ngii minaravee. Vaa ngia rikiaavai. ² Ngieetama yapaaree kiasa iikiaivaa vaa na rikiaunoo. Vaa na Maketoniaa variaa gioonna kiaapuuyaata ngiiyara mannaka kiau kuaivaa ataa kua kiaunoo: Vaa ausa hanigieeraiya mmata Akaiyaivaki variyaiya sikau yapaaraivaara vaa ii vo nuanu taikoo ivaki mmuaanaa teerama kieeravaivee. Vaa na ngiiyara mannaka kiau kuaivaa itaa kua kiaunoo. Ngii yapaataikiai ngia yapaara iikiaani vo yoosinna vo yoosinna variaa kaayau vooyaano ii kua ivaa rikiada iyaatama iya ausaiyauvo diitaikiai rikiada yapaara iikiaavai. ³ Ta ngiiyara mannaka kiaunnaivo sa kuminayaa vakiaiveeraivaara aanna ti seena vaidi taaravoomada ngiisi kuateera na tiee variaunoo. Na kiaanoo: Vaa iya mmuaanaa teerama kieeravaivee, kiasa kuaivo kaanaivo vakiaiveeraivaara na vaidi taaravoomada ngiisi kuateera tiee variaunoo.

⁴ Fai Maketoniaa gioonna kiaapu vooyaano ti tasipama ngiisi vida teekiai hama ngia teerairama kikio ti mmamma maisainarainnoo. Vaa ta ngiiyara kiaannanoo: Vaa mmuaanaa teerama kieeravaivee, kiaanna kuaivo hama kaanaivo vaino ti mmamma maisainarainnoo.

Ngiiitama ngii mmamma maisainarainnoo. ⁵ Taaravooma ido tauraannaadee kuaa ivaara inna na yaata utuauko yoketaavai. Na tauraa ni seena taaravooma idaa yaagueeqama kiee titanai iyannaadee ngiiisi vida ngia kua kiaa teerama kiada kati mmira sikauyauvaa nuunama teerama yapaaraivaara kuaaravai. Iya itaama vida teerama yapa kikiai na ngiiisi vino fai aikiooma vainaravai. Fai aikiooma vainai tee na tinara: Ngiani yaata tinniyaadiri kati yapaavaivee. Hama iya yapaataikiainnaata vooyaano iya vuavikiaani teeda yapaavaivee, tinaravai.

⁶ Sa aa kua aavaara taunnu kiatee. Arinaima rikiatee. Gioonna kiaapu voovoono yeenna hauvaa kiisavai utiivo fai kaanaivaa kisavai varaanaravai. Gioonna kiaapu voovoono yeenna hauvaa kaayauma utiivo fai kaanaivaa kaayauma varaanaravai. ⁷ Itaama vainai rikiaada ngiingii yaata utuaiyauvunugiataama ngia mmuaavai mmuaavai Anutuuoqaa kati sikauyauvaa mmiatee. Hama ngii miatainainnaata mmi-aarainnoo. Vaidiyyaano ngii vuavi tida mmi-ateera ngii tikiai rikiaada ngia ausa mmuaara-reera tasipama mmiaarainnoo. Ngiengieenoo yaata utida ngii ausa vuatinniyauvo yoketainai rikiaada kati mmiatee. Ngia itaama iikio rikioo Anutuuoqo ngiiiyara mmuduuya ruoo fai yoke-tainaravai. ⁸ Anutuuoqo ngii variraiyauvaara aikiooma ngiiiyara kati yaata utuoo ngiiiyara yoketainai rikiaada ngia aikiooma variaaravai. Yoketaama varikio ngii variraiyauvaara mmin-naiyauvaa aikiooma ngii mioo oro hayuuma vooyauvaatama ngii minai varakio aikiooma ngi-

iisi vainai fai ngii seenaiya tasipama vo mmoori vo mmooriivaa varaaree kiaa kiada teekio ngia ii mmoori ivaa iikiaara mminnaiyauvo aikiooma ngiisi vainaravai. Ngia itaama variateeraivaara Anutuugo aikiooma ngii minaravai. ⁹ Ivaara Anutuugaa kua fafaaraivo vainno tinoo:

Ivooono hama mminnaatakiaya
mminnaiyauvaa kati mmiivai.

Ari koovayakieema kati mmira aataruuvo
tupatupaa innaki vaivaivee.

Kua fafaaraivoono itaa kua tiivai. ¹⁰ Anutuugo vaidi yeenna hau utiraiya yeenna hauyauvaa iya mmioo nneera yeennaiyauvaatama iya mmiivoono kati mmira aataruuvo yeenna hauyauvaa roosiima ngii mikiai hau utikio uruoo ngioo vioo pinaa kioo iiraivo ngia kati mmira aataruuvaa roosiima vainaravai. Fai ngia itaama iikio kati mmira mminnaiyauvo ngiisi vainaravai. ¹¹ Anutuugo ngii tasipama varinanai ngia yoke-taama varidada teekio ngii seenaiya kati mmira aataruuvo kooyaa vainai teeda kati iya mmi-aaraivaara ngia sikauyauvaa ti mmikiai ta iya mmikiai rikiada iya pinaama Anutuugaata kua yoketaivaa kiaaravai.

¹² Ngii seena ausa hanigieeraiya hama mminnaataiya ngia itaama kati mmira aataruuvaa kaanaivo hama iyasi nnaasu vaivai. Kaayau gioonna kiaapuuya mmannammanna ivaara Anutuugaata kua yoketaivaa kiaivootama vaivai. ¹³ Fai ngia itaama kati mmiaivaara gioonna kiaapu kaayauya ngiiiyara kiaara: Vaa Anutuugaara kutaavaivee kiaavaivee, kiaaravai. Ngia ngiingii avaiyauvakidiri

ta Yisuu Kirisiinna mmayaaya yoketaivaa iikiaunnavaivee kiaivaa kaanaivo vaivaara iya Anutuuqaata kua yoketaivaa kiaaravai. Ngia kaayau sikauyauvaa iyaata gionna kiaapu vonaa mmuakiaayaatama kati mmiaivaara iya Anutuuqaata kua yoketaivaa kiaaravai. ¹⁴Itaama vainai pinaama Anutuuqo kati ngiiyara yoketaama yaata utiivaara iya ngiiyara yaaku varada varida ngiiyara pinaama mmuduuya ruaravai. ¹⁵Anutuuqo ari Mmaapuuvaa kati ti mmuuvaa nnikiai ta innaata kua tida kua yoketaivaa kiaaravee. Ivo itaama kati ti mmuuvo ari vookaravai vaivaara hama yopeema ta ivaara kua kiaaravee.

10

Pauruuso ari mmooriivaara kooyaa tiravai

¹ Na Pauruuso neenoo yamaa kua yamaa kua tiee ataa kua ngii giaa ngii minaravee. Vooyaano niiyara tunoo: Ivo ti tasipama varuu suaivaki pata kua tioo boo ikiee tira vaidivai variravaivee, tiravai. Vooyaano niiyara tunoo: Ivo ngieera voopi varuu suaivaki yaagueeqa kua tioo avaikaraira vaidivai variravaivee, tiravai. Iya itaa kua tuu vaidiivo neenoo Yisuu Kirisiiva nuufa vaidivai tirooma aduoo varuneema na yamaa kua yamaa kua tiee ataa kua ngii giaa ngii minaravee. ² Ngia ee-oo tikiai na ngiisi viee fai hama na kua yaagueeqaivaa ngii tinaravai. Gioonna kiaapu vooya tiiyara kiaanoo: Mmatayaa diaa vaidiyaano mmatayaa diaa aataruuvaa mmoori iikiaanoo, kiaiya na aikiooma kua yaagueeqaivaa iya tinaravai.

³ Inna aikioo ta mmatayaa diaiya varidaata hama ta mmatayaa diaa yaata utiraivaugiataama yaata utida yaagueeqama mmoori varaunnava. ⁴ Vaidi mmatayaa diaiya rapuaara iida varida ngiari suru veeva tipaa ganifaiyauvaa varada vida yoosinna yaagueeqama diraiyaata rapidada iya yaatara kiaavai. Ivaa roosiima ta Anutuuqaa mmooriivaa yaagueeqama iida varida hama ta mmatayaa diaa suru veeva tipaa ganifaiyauvaadiri iikiaunnava. Ta Anutuuqaa yaagueeqa ari vookaraivaadiri iikiaunnava. Ta ivaadiri iida maisa aataruuyauvo yaagueeqama diiyauvaa fai ta yaatara kikio taikaanaravai.

⁵ Unnakua unnakua kiaa kiada kooyaa ngiari kiaa mmi ngiari kiaa mmiira aataruuyauvaa ta yaatara kikio taikaanaravai. Gioonna kiaapuuya Anutuuqaara arinaima rikiaa aataruuvaa vooyaano ngiariiyara mannaka tida ivaa atau rira aataruuvaa ta aikiooma ooqoo tikio taikaanaravai. Mmuakiaa yaata utiraiyauvaa ta adida pikiada Yisuu Kirisiinna aataruuvaa nnaasu yaata utida iikiaunnava. ⁶ Na kiau kuaivaa ngia arinaima rikiada ngii iikiatani iima taika kikiyai ngiikidiri vooya ni kuaivaa rikiadaata yaataraiya ta irisai maisaivaa iya mmiaaraivaara teerakiaunnano.

⁷ Ngia mmaanai kooyaa ngii avuuyauvunu vaiyauvaa nnaasu taavaivee. Ngiikidiri vaidi voovono ariiyara yaata utuoo tinoo: Na Yisuu Kirisiinna vaidivai variaunoo, tiinnee? Itaama yaata utii vaidiivo kava ariiyara tuqinnama yaata utuoo rikiaivee. Hama ivo nnaasu Yisuu Kirisiinna vaidivai varivai. Teetaatama Yisuu

Kirisiinna vaidiya variaunnanoo. ⁸ Ti Udaanga Yisuu Kirisiiva ari mmooriivaara yaata utuoo nnutu varada iira yaagueeqaivaa ti mmiravai. Ngia innara iidada koovayaida variateeraivaara ti mmiravai. Hama ta ngiiyara ooqoo tikiai ngia maisama variateeraivaara ti mmiravai. Ti Udaanga Yisuu Kirisiiva yaagueeqaivaa itaama ti mmiivaara na pinaama titiyyara mannaka kiauvaara hama na ni mmamma maisainoo. ⁹ Na yanaiyauvaa ngiini fafaarakiaaduu vuuyauvaa hama ngia iyauvaa yaarida aatuukiateeraivaara na fafaarairavai. ¹⁰ Gioonna kiaapu voovono fai tinara: Pauruuso yanaiyauvaa fafaaraike tiisi nniyauvo avaikarai kuayauvai tiisi nniivai. Ivo num a ti tasipama varikiai rikiada ta taunnano muaraagai vaidivai varikio inna kuaivo mmanna kuavaivee, tinaravai. ¹¹ Fai itaa kua tinara vaidiivo arinaima rikiavee. Ta ngieeradiri varida yanaiyauvaa fafaarakiaunnano kuaiyauvootama ta ngii tasipama varida iikiaraiyauvootama mmuaakaraivai vaivai. Hama ari vookaraivai vaivai.

¹² Gioonna kiaapu vooya itaama ngiariiyara ta yoketaayavee kiasa kiada ngiari nnutuuyauvaa ngiau yapaaneema ta iya roosiima titiyyara yaata utida variaunnannee? Ai mo hama iya ti roosiima mmuaakaraama variaavai. Iya ngiari variraivau-giataama varida ivaa teeda kiaanoo: Ta aikiooma variaunnanoo, kiaiya hama tinni ruaaya iya kumimaka tuanaaya variaavai. ¹³ Hama mo ta titiyyara mannaka kiaunnaivo fai yaatarama vainaravai. Anutuuoqo ni mmoori varaatera ti mmataama kioo tuu mmooriivaa ta varada ivaara

nnaasu fai ta titiyyara mannaka kiaaravai. Ii mmoori ivaa ta iikiaannaivo vaa ngiisiaatama viravai. ¹⁴ Ta ngiisi kuaanna suaivaki Anutuuoqo tiyyara atau yapa kioovaa hama ta hederaida vida titiyyara mannaka tiravai. Ta Anutuuoqo ti mmataama kioovaki toosa hara ngiisi vida Yisuu Kirisiinna mmayaaya yoketaivaa ngii giaa ngii miravai. ¹⁵ Anutuuoqo tiyyara atau yapa kioovaa hama ta vida hederaida ivaki vau mmooriiyauvaa vooya uuyauvaara ta titiyyara mannaka kiaunnvai. Hameetavee. Ngia Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kiaivo vakia roo vioo vioo pinaavai vakiaiveera ta faannaida varida ngiyyara mmoori varaunnvai. Anutuuoqo atau yapa kioovaa aakiaivaki ta mmoori varaunnaivo vakia roo vioo vioo pinaavai vainai ¹⁶ ta ngii pikiada vo mmata vo mmata variaiyasi vida mmayaaya yoketaivaa iya kiasa mmiaaravai. Ta itaama iida ari vo vaidi voovoona tauraa vaa mmoori iivaki hama ta ivaki vida mmoori varada ivo vaa ii mmooriivaara titiyyara mannaka kiaaravai. ¹⁷ Ivaara Anutuuoqaa kua fafaaraivo vainno tinoo: Gioonna kiaapu voovoona ariyyara mannaka tinaree kiasa sa ariyyara mannaka kiaivee. Udaanga Anutuuoqaa nnaasu mannaka kiaivee. Kua fafaaraivoona itaa kua tiivai. ¹⁸ Udaanga Anutuuoqo vaidi voovaara inna aikiooma vari vaidivaivee tiivo inna Anutuuoqaa avuuvau yokeeta vaidivai varivai. Vaidi voovoona arinaidiri ariyyara na yoketaa vaidivaivee tiivo Anutuuoqaa avuuvau hama yoketaivai varivai.

Pauruuso unnakua aposorooya yaatareeravai

¹ Na kiisama yaata duunaano kua tirayaama tinai rikiada sa ni reeroo reemmoo tiraida teeda rikiadaata tirooma variatee. Tirooma varida ni kuaivaa rikiaatee. ² Anutuugo ngii haitatuuma too kaayauma ngiiyara yoketairaivaa roosiima na ngii haitatuuma tee kaayauma ngiiyara yoketaakiaunoo. Kiaatanna yoketaa tuanaa hama sabi nuairaivaa vaidiiya ngiaammuau yoketaa voovai mmiaaraivaara kua kiasa teerama kieeraivaa roosiima na ngiiyara kua kiasa teerama kiee Yisuu Kirisiinna mmuaa tuanaivaa ngii mmataama kieeravai. ³ Na pinaama yaata utuaunoo. Yapaivo Evaanna iinno taanaree kiasa unnakua kiasa uuvaa roosiima vaidi vooya ngii unnakua kiasa ngii iida taaree kiasa tikiai ngia safuuma varida Yisuu Kirisiinnara yoketaama yaata utiraivaa pikieevoraivaara na yaata utuauko ni mmuaararainoo. ⁴ Ta Yisuu Kirisiinnara kua kutaivaa ngii giaa ngii miaannaivaa roosiima ari vo vaidi voovoono Yisuunnayaadiri mmataama kioo unnakua vooyauvai ngii giaa ngii muduu rikiada ngia makee tuduu ngiingii ausa mmuduuyaiyauvaa inna mmida inna kuaivaara kutaavaivee tiravai. Ta Mmannasa Yoketaivaaraata Yisuunna mmayaaya yoketaivaaraatama ngii giaa ngii miaanna kuaivaa roosiima ari vo vaidi voovoono ari vo mmannasaivaaraata ari vo mmayaayaivaaraatama ngii giaa ngii muduu rikiada ngia makee tuduu ngiingii ausa mmuduuyaiyauvaa inna mmida inna kuaivaara kutaavaivee tiravai. Ngia itaama iikiaivaara na ngiiyara yaata utuauko ni mmuaararainoo.

⁵ Itaa kua tira vaidiiyara ngia ngii yoketaikiai ti aposorooyavee tiraiyara na yaata utuauko hama ni yaataraavai. ⁶ Na niniiyara yaata utuauko kutaa ni tinniivo aikiooma kua oyaivaa varaikio ni avaivakidiri na kua oyaivaa kiauvo kiaa fan-nifaanniima kiauvai. Ni tinniivo aikiooma kua oyaivaa varaivaara mmuakiaa suai na nuaina variee ita ataama ngii giaa ngii miau suaiyauvaki vaa ta kooyaa ngii vitaakiaunnvai.

⁷ Na mmayaaya yoketaivaa ngii giaa ngii miaa suaiyauvaki hama na irisai mminnaiyauvaa vareeravai. Ngii nnutuuyauvo ngiau aapu vakiaiveeraivaara na adiee variee mmoori vareeravai. Na itaama iikiau aataruuvo konnai aataruvai na iiravainnee? ⁸ Na ngii tasipama mmoori vatee variaa suaivaki ngiari voopinnaa vaa ausa hanigieeraiya sikauyauvaa ni miravai. Hama na iya mmoori varaivaara iya sikauyauvaa ni miravai. Na ngii tasipama mmoori varaivaara iya sikauyauvaa kati ni muduu na mmuara vareeraivaa roosiima iya sikauyauvaa vatee ngii mmoori vareeravai. ⁹ Na ngii tasipama variaa suaivaki hama niisi vau mminnaiyauvaara hama na ngii yaparairavai. Maketoniaa varuu gioonna kiaapu vaa ausa hanigiooyaano sikauyauvaa ni muduu na iyauvaadiri hama niisi vau mminnaiyauvaa vareeravai. Itaama hama na ngii yaparaira variaaneema fai yapooma mmuaikaraama hama na ngii yapara rinaravai. Na ngii yaparaino ngii mmuaarareevoora hama na ngii yapara rinaravai. ¹⁰ Yisuu Kirisiinna kua kutaivo ni aakiaivaki vaivaara na kua kutaavai ataa kua

tiee ngii giaa ngii minaravee. Na itaama variee hama mminnaara ngii yaparairaina kati mmoori varaivaara na niniyara mannaka kiaunoo. Na itaama niniyara mannaka kiau kuaivaa Akaiya mmataivau variaa gioonna kiaapuuya rikikio hama vaidi voovoono yopeema atau rinaravai. ¹¹ Mo na aaniira itaa kua kiaunnee? Hama na ngiiyara mmuduuya ruauvaaraina itaa kua kiaunnee? Hameetavee. Na ngiiyara mmuduuya ruauvaa Anutuugo vaa taivai.

¹² Vaidi vooya ngiariiyara ta aposorooyavee tira vaidiiya sa iya ngiariiyara mannaka tida kiatee: Ta Pauruusainna mmooriivaa iikiaaneema iikiaunnavaivee, kiatee. Sa iya itaa kua kiateeraiyaara fai na nini mmooriivaa na makee kati ngiiyara iikiauneema mmannammanna itaavai iina nnaasu varinaravai. ¹³ Ii vaidi iya hama kua kutaa aposorooya variaavai. Unnakua aposorooya variaavai. Iya ngiari mmooriyauvaara unnakua kua kiada ngiari vookaraama mmooriyauvaa iida varida Yisuunnayaadiri yadata rummua kiada kiaanoo: Ta Yisuu Kirisiinna aposoro tuanaayavee, kiaavai. ¹⁴ Iya itaama iikiavaara hama na nnikiaraakiaunoo. Mo Sataango ariinoo aikiooma aangeraa mmeekia teeraivaa hababainno mmooriivaa iivai. ¹⁵ Ivaara fai inna mmoori vareera vaidiiya safuuma varira vaidiiya roosiima mmooriyauvaa iida kiaara: Ta safuuma mmoori vareera vaidiyavee, kiaaraivo inna hama nnikiaraakiateera kuavai. Iya taikeera suaivaki ngiari iikiaa mmooriyauvaa irisai maisaiyauvaa fai safuuma ngiari varaaravai.

Pauruuso aposoro vaidivoonora tuoo kaayau

mmuaararoovaa vareeravai

¹⁶ Na tauraa kiau kua voovai na kava tinaravee. Sa gioonna kiaapu voovono niyara yaata utuoo kiaivee: Ivo yaata duuna vaidivaivee, kiaivee. Fai ngia itaa kua tida seeda mmooka hanigia ni mia-tee. Niyara yoketaakiatee. Fai ngia niyara yoke-taikiai na kiisama niniiyara mannaka tinarai-vo vinaravai. ¹⁷ Na itaa kua kiau kuaiyaa hama Udaanga Yisuuvaano ni giaa ni mikiai kiaunoo. Yaata duunaano kua tirayaama na neneenoo kua kiaunoo. ¹⁸ Kaayau vaidiia ngiari mmoori mmatayaa diaa iiraiyauvaara ngiari mannaka ki-aaneema na niniiyara mannaka kiaunoo. ¹⁹ Ngia ngiingiiyara ta tinni yoketaayavee kiau kiada koonnai kuaiyaa ngii giaa ngii miaya kuaiyau-vaara ngii yoketaikiai iya tasipama variaavai. ²⁰ Vooya ti mmoori varaateera ngii vitaaree kiau kiada ngii mminnaiyauvunudiri mmuara aataru-uvaa iima rada ngii unnakua unnakua kiau rada ngia iikiainaaree kiau ngii iida teeda ngiiyara nniki rakaida ngii yaata rudauda varikiai teeda rikiadaata inna aikioovaivee kiau kiada vari-aavai. ²¹ Ngia itaama iikiaivaara kua voovai na niniiyara mmataama kiee kiaunoo: Ni mmama maisainoo. Ta ngii tasipama variaanna suaivaki ta muaraagama varidara tida hama yopeema itaama ngiiyara iiravaivee, kiaunoo.

Iya hama aatuuraida vo aataru voovaara ngiariiyara mannaka tikiai mo neetama ivaara aikiooma niniiyara mannaka tinaravai. Na itaa kua kiauvo yaata duunaira vaidiaano tirayaama na kiaunoo. ²² Iya ngiariiyara ta Eporai kuaiyaa kiaunnayavee kianne? Mo neeta Eporai

kuaivaa kiau vaidivai. Iya ngiariiyara ta Isarairaa vaidiyavee kiaanee? Mo neeta Isarairaa vaidivai. Iya ngiariiyara ta Aaparahaamaa oyaivakidiri diitaunnayavee kiaanee? Mo neeta Aaparahaamaa oyaivakinnaa vaidivai. ²³ Iya Yisuu Kirisiinna mmoori varaa vaidiyanee? Mo na yaata duuna vaidiivaa roosiima ataa kua tinaravee. Na Yisuu Kirisiinna mmooriivaa varauvoono iya yaatarauvai. Na yaagueeqama kiee mmooriivaa varaivo na iya mmoori varaivaa yaatareeravai. Vaidiyya na Yisuunna mmoori varaivaara kias kiada oovi nnauvaki airineetu ni yapa kioodoo na varaivoono iya varuuyauvaa yaatareeravai. Vooyaano kaayauneetu ni ripuuduu vooyaano kaayauneetu ni ruputuduu na putueenana rikieennaata variravai. Na itaama variaivo iya itaama varuuvaa yaatareeravai. ²⁴ Yaaku saineetu Yutayaa vaidiyya yenaivaadiri ni ripiikiaivo vo vaidivai yuku yaaku taika kioo vo vaidivai yaakuuvaitana yuku saivai saivakidiri taarama taaramaneetu (39) vairavai. ²⁵ Roomaa vaidiyya taaravoomaneetu buaagaivaadiri ni ripiiravai. Mmuaaneetu vaidiyya sikauyauvaadiri habati kiada ni riravai. Taaravoomaneetu siipaiyauvaki na variaaduu nnooriivo siipaiyauvaa rummua ruvuvarata kioodoo nnoori varaivau variravai. Vo suai ikiannaivaata heenaivaata vara kuainnama kiee na nnoori varaivau siipa sagaivau variaaduu sabisaabi ni varoo nuairavai. ²⁶ Makemakee na ngieera vo yoosinna vo yoosinnaiyauvaki nuaina variaa suaiyauvaki nnooriyauvo hainno ni ruputu fannifaannuuduu mmuara furai vaidiyya

ni ruputida ni mminnaiyauvaa mmuara varaaree kiasa uduu ni seena Yutayaiya ni ruputuaara uduu ngiari voopinaiyaatama mmuaikaraama ni ruputuaara iiravai. Na nnau yoosinna pinaa aakiyaiyauvaki nookiaaduu vaidiiya ni mmaara kuaivaa tida ni ruputuaara uduu na mmanna mmata hama vaidiaatauyauvunu nookiaaduu maisa aataruuvo niisi nnuduu ni putuatauduu na maisama nuaina variravai. Na siipaivaki karee nnoori pinaivau viee variaaduu nnooriivo ni ruputuataama uduu gioonna kiaapuuya unnakua unnakua tida tunoo: Ti seenavaivee, kiasa kiada ni ruputuaara iiravai.

²⁷ Na pinaa mmooriivaa nniki vata vatama kiee yaagueeqama kiee varee airineetu na mmoori varee variee heenaiyauvaki hama na vuru vairavai. Vo suai vo suai ni yeenna rauduu ni nnoori rauduu airineetu hama ni yeennaatauduu hama ni nnaunnaatauduu hama ni uyira rairaatauduu na kati variravai.

²⁸ Itaama vauduaata vo yoosinna vo yoosinna vaa ausa hanigiada Anutuugaara nuunakiaiyara na haitatuunaraivaara mmuakiasa suai na iyara yaata utuauko ni mmuaararainoo. ²⁹ Fai gioonna kiaapu voovoona Anutuugaara aataruuvaara inna mmuaararano pinaama muaraagama varinai neeta innara boo tiee inna mmuaararavaa varaanaaravai. Fai gioonna kiaapu voovoona haruruoo mminnamminnaa maisaivaa varano ni ausaivo pinaama mmuaararaanaaravai.

³⁰ Fai na niniiyara mannaka tinaree tiee na Anutuugaara mmooriivaa varaukai ni nnammutuuiya ni nnutuuvaa varadu yapa

kiada niiyara muaraagavaivee kiaivaara na niniyara mannaka tinaravai. ³¹ Udaanga Yisuunna Koonna Anutuugaara ta tupatupaa kiaunnaoo: Ivo yoketaavaivee, kiaunnaivoono arinaima too rikiaivai. Na itaa kua kiauvo hama na unnakua kiaunoo. ³² Na Damasakuusa variaa suaivaki kieeta vaidiivaa Ariteenna nnoonna vaidiivoono ari rapira ngiaammuauya titooduu sikau vagiaamunna keegiaiyauvaki ni mmaara suriravai. ³³ Surida varuduu ni seenaiya vagiaamunna tabaangaidaadiri sookuya utua pinaa voovaki ni rummua kiada tapuka yeenaivaa haru kiada utida mmaanai reemma kioodoo mmataivau tuma ruee na nene taivau viravai.

12

Pauruusoono ari avu tinniivo hanigiooduu toovaara tiravai

¹ Na yaata utuee rikiauko niniyara na mannaka tiraivo hama yoketaikio hama kaanaivo vaivai. Itaama vaikiainnaata na vootama kava niniyara mannaka kiaunoo. Ni variraivaara ngia arinaima teeda rikiaateeraivaara na niniyara mannaka kiaunoo. Aa kua aavaa na ngii giaa ngii minaravee. Na ni avu tinniivo hanigiooduu na tee rikiaa kuaivaatama Udaanga Yisuu Kirisiiva ivakidiri ni giaa ni muduu na tee rikiaa kuaivaatama ngii giaa ngii minai rikiaatee. ² Vaa na ausa hanigia kiee Yisuu Kirisiinna vaidivai variaaduu rikioo Anutuugo ni vitoo ngiau aapu aruoo tuanaivaki ni yapa kieeravai. Ii suai ivakidiri na yaaruauko nu-anu yaakuuvaitana yukukidiri taarama taarama nuanuudo vaa taika kiaivai. Iqii suai ivaki na

kooyaa ni mmammaivaata ngiau aapuuvaki viravainnee? Vara ni avu tinniivo hanigioduu na taivaa roosiima ngiau aapuuvaki viravainnee? Hama na tauvai. Anutuugoono nnaasu taivai. ³ Na kava ngii giaa ngii minai rikiaatee. Vaa na tauvai. Anutuugoono ni vitoo ngiau aapu yosinnaivaa nnutuuvo Paratiisa ivaki ni yapa kieeravai. Na kava tinai rikiaatee. Na kutaa ngiau aapuuvaki viravainnee? Vara ni avu tinniivo hanigioduu na taivaa roosiima ngiau aapuuvaki viravainnee? Hama na tauvaivee. Anutuugoono nnaasu taivaivee. ⁴ Na ngiau aapuuvaki viee ari vookarau kuaivaa hama yopeema kooyaa tinara kuaivaa na rikieeravai. Hama yopeema vaidiivo rikioo kiataira kuavai na rikieeravai. ⁵ Na itaama ngiau aapu viee taivaara fai na aikiooma niniiyara mannaka tinaravai. Fai hama na nene iikiauvaara niniiyara mannaka tinaravai. Hama aaniivaara na niniiyara mannaka tinaravai. Na Anutuugaa mmooriivaa varaukai ni nnammutuaiya ni nnutuuvaa varadu kiaivaara nnaasu fai na niniiyara mannaka tinaravai. ⁶ Kutaa na niniiyara mannaka tinaree tiee na kua kutaivaa ngii giaa ngii minaraivaara hama na yaata duuna vaidivai variauvai. Gioonna kiaapuuya safuuma na iikiauvaava teeda na kua kiauvaava rikiada na iikiauvaugiataama na kua kiauvaugiataama safuuma niyara yaata utuateeraivaara na hama niniiyara mannaka tinaravai.

⁷ Na ari vookara ari vookaraiyauvaa tauvaara na niniiyara nnoonnavaiivee kiataavai. Anutuugoono sa na itaa kua kiaiveeraivaara mmamma nniitareera maisauvo niyaa vauvaara

ee-oo tiravai. Ii nniitareera maisa ivaa Sataango ni mmammaivau yapa kioodoo vaududuu na hama niniiyara mannaka tinaraiwaara Anutuugaa avaiwaura niisi vairavai. Vauvo mmannammanna homo niisi vainoo. ⁸ Na taaravoomaneetu Udaanga Yisuu Kirisiinnaata kua tiee yaaku varee mmuaararoovaa niyaadiri rugaiveeraivaara na yaaku vareeravai. ⁹ Yaaku varaaduu ivo sai ni tunoo: Na i tasipama variee aiyara kati yoketaama yaata utuee varinai a aikiooma varinaravai. A muaraagama varianna suaivaki na yaagueeqama i tasipama varino ni yaagueeqaivaa kaanaivo kooyaa vainaraivaara na itaa kua kiaunoo. Ivo itaa kua tuuvaara mmuaararaiivo niisi vaikiyai na muaraagama variauvaara na niniiyara mannaka tiee sirigakiaunoo. Yisuu Kirisiinna yaagueeqaivo niyyaa rummua apu kioo vainno ni tuqinnanai na ivaa rikiaanaraiwaara na niniiyara mannaka tiee sirigakiaunoo. ¹⁰ Na Yisuu Kirisiinna mmoori vareera vaidivoonora tiee na ni mmammaivo muaraagaikiainnaata variaukai iya maisa kua ni kiaani na variauko ni mmuaararaiyai iya ni ruputida itaida variaavo ari vookara ari vookarai mmuaararaiyauvo niisi vaikiainnaata na inna aikioovaivee kua kie yoketaama variauvai. Na ni mmammaivo muaraagaikiainnaata variauvai suaivaki na yaagueeqama variauvaara na itaa kua kiaunoo.

Koridii variayara Pauruuso pinaama yaata utuoo tiravai

¹¹ Ngieenoo niyyara mannaka kiataavai vaikiainnaata na neneenoo niniiyara mannaka ki-

auvo inna yaata duunaano tirayaama na kiauvai. Ngieenoo hama niyara mannaka kiaivaara na itaa kua kiauvai. Na kutaa kumina vaidivai variaukai rikiada ngia vo vaidi vooyara ngii yoke-taikiai ti aposorooyavee kiaiya na yaata utuaukai hama iya ni yaataraavai. ¹² Aposoroo tuanaiya iira mmooriiyauvaa na ngii nuuna aakiaiayuvaki yaaagueeqama kiee iikiaaduduu rikiada ngia tooduu kooyaa vairavai. Na Anutuugaa mmoori ari vookara ari vookarau yoketauyauvaa iiki-aaduu ngii avuuyauvunu diitooduu ngia tooduu kooyaa vairavai. ¹³ Ngia aaniira ngiari voo-pinna voo-pinnaaya Anutuugaara nuunama variraiyauvaara yaata utida kiaanoo: Ti yaataraavaivee, kiaannee? Mo na iya tasipama mmoori varaa suaivaki iya sikauyauvaa ni muduu na vareer-avai. Na ngii tasipama mmoori varaa suaivaki hama na ngii sikauyauvaa varaivaara ngia itaa kua kiaannee? Boo, na hama ngii yaparaki-aivaara na koonnama iiravainnee? Sa ivaara yaata utiraida ngii ausaiyauvaa ni miatee.

¹⁴ Na taaraneetu ngiisi viee aanna na taar-avoomaneetuuvau ngiisi kuanara teerataaraina variaunoo. Fai na ngiisi viee mminnaara ngii yaparaino ngii mmuaarareevoora hama na ngii yaparainaravai. Hama na ngii sikauyauvaa varaanaraivaara mmoori varauvai. Ngia yoketaama variateeraivaara na mmoori varauvai. Mo kutaa kuavai. Hama nnaakaraiya mmoori varada sikau mminnaiyauvaa varada ngiari kaano kooya mmiaavai. Ngiari kaano kooyaano mmoori varada sikau yeenna mminnamminnaiyauvaa

ngiari nnaakaraiya mmiaavai. ¹⁵ Ngia ausa hanigiada yoketaama variateeraivaara na niisi vai mminnaa mmuakiaayauvai kati ngiiiyara ni yoketaivaara kagaari kiee ni variraivaatama ngiiiyara yapaanaraivo inna ni yoketaano. Fai na itaama iina ngiiiyara pinaama mmuduuya rinai ngia irisai kiisama niiyara mmuduuya ruaarannee?

¹⁶ Inna aikioo itaama vaikiai vaa ngia rikiaavai. Na ngiisi kuaa suaivaki hama na mminnaiyauvaara ngii yaparakiaivaara hama ngii mmuara-reeravai. Mo vooyaano kiaanoo: Ivo ti unnakua kua kioo ti iinno taanaree kua kioo ta sikauyauvaa yapaateera tiravaivee, kiaavai. ¹⁷ Ai mo dataama na itaama iiravainnee? Na vaidi vooya ngiisi titaaduu vuuyaano ngii unnakua kua kiada itaama iiravainnee? ¹⁸ Mo na yamaa kua yamaa kua Titiinna kiaaduu ngiisi viravai. Na inna seena vaidi ausa hanigioo voovaatama inna tasi-pama titaaduu viravai. Mo Titiiva ngiisidiri ngii unnakua kua kioo mminnaiyauvaa vareeravainnee? Hameetavee. Neeta ivootama mmuaa ausa mmuaa vuatinnivai varada mmuaavaugiataama mmoori vareeravai.

¹⁹ Ti seena ta ngiiiyara mmuduuya ruaunnaiyaso, ta yanaivau fafaara raanna kuaivaara ngia yaata utida tunoo: Ti avuuyauvunu ngiariiyaroo tida itaa kua kiaavaivee, kua ngia yaata utuaannee? Ai hameetavee. Yisuu Kirisiiva tiiki variivaara ivo tiine tiineema nnaasu ta kuaivaa tida Anutuuqaa avuuvau mmuakiaa mmoorivai ta iikiaunnaiyauvaa ta ngiiiyaroo tida iikiaunnvai. Ngia yoketaama varia rada vidada nnaagiai ngia

yaagueeqama variaaraivaara ta iikiaunnava. ²⁰ Ngia yoketaama variaaraivaara ni taatainai na ngiisi viee ngii teenai ngia koonnama ari vookaraama varivoora na pinaama yaata utuauko ni pirisainoo. Na ngiisi viee ngii tasipama yoketaama varinaraivaara na ni ngii taatainai na ngiisi viee ngii tee ngii tino ngii maisaivoora na pinaama yaata utuauko ni pirisainoo. Na ngiisi viee ngii teenai rikiada ngia ngiingiita ngiingiita buaaru tida varida ngiingii yaatara ngiingii yaatara kiaivaara ngii nnannateenai varida ngiingiiyara ngiingiiyara nnaasu yaata utuaaravai. Yaata utida varida ngiingii seenaiyayaadiri koonnama yaata utida unnakua tida varida iyara murumuru tida varida ngiingiiyara mannaka tida konnakaannama varivoora na pinaama yaata utuauko ni pirisainoo. ²¹ Fai na kava ngiisi vino Udaanga Anutuuoqo ni tinai ngii avuuyauvunu ni mmamma maisaivoora na pinaama yaata utuauko ni pirisainoo. Ngiiikidiri vooyaano nnaaru mminnamminnaa maisaiyauvaa varaiya homo maisama yaata utida sabi nuaida ngiari mmammaiyauvaara nnaasu yaata utida makemakee sabi nuaira aataruuvaa iida varida ngiari yaata utiraiyauvunugiataama nnaasu varida hama ii aataru iyauvaara yaata utida mmooka hanigia mmida variayara na yaata utuaunoo. Na ngiisi viee iya teeno ni ausaivo kaayauma ni mmuaarareevoora na pinaama yaata utuauko ni pirisainoo.

13

Pauruuso nnaagiai kua tioo yaagueeqama vari-ateera tiravai

¹ Na taaraneetu ngiisi viee aanna na taaravoomaneetuuvau ngiisi kuanara iikiaunoo. Anutuuqaa kua fafaaraivo vainno tinoo: A kua pinaana vaidiivaa yapaanaree tiee taaramanee taaravooma vaidiido vaa ivo tomeda iivaa taidaatama vitee kiee inna yaparakianee. Kua fafaaraivo itaa kua tiivai. ² Ngia nnaaru mminnamminnaa maisaiyauvaa varooyaatama ngia mmuakiaa voonaatama na taaraneetu ngiisi kuaa suaivaki ngii giaa ngii miaa kuaivaa aanna na ngieeradiri variee kava ngii giaa ngii miee ataa kua tinai rikiaatee. Fai na kava ngiisi viee ngii mminnamminnaa maisaiyauvaara ngii tinai rikiada ngiikidiri tomeda iikiaiya fai kutaa irisai maisaiyauvaa varaaravaivee. ³ Fai na itaama iino rikioo Yisuu Kirisiiva ni giaa ni mikiai na kua kiauvo kooyaa vainaravai. Yisuu Kirisiiva ngii mminnamminnaa maisaiyauvaara safuuma irisaiyauvaa ngii minaree tuoo hama muaraagama iinno ngii mivai. Ngii nuuna aakiaiayuvaki yaagueeqama iinno varivai. ⁴ Kutaa nnaaru ivo vaidivai varioo muaraagama uuduu rikiada iya yatari sagaivau inna haara kieeravai. Aanna makee Anutuuqaa yaagueeqaivaura hara kioo varinoo. Teeta ivo tiiki vari vaidiyara tida mmuaikaraama muaraagama variaunnaanoo. Aanna ta inna tasipama Anutuuqaa yaagueeqaivaura hara kiada varida ngiyyara mmooriivaa iikiaaravai.

⁵ Ngia ngiingii aakiaiyauvaki tuqinnama taatee. Ngia Anutuuqaara kutaavaivee kiaa aataruuvau da ngia hara kiada variaannee? Tuqinnama ngiingiiyara yaata utida rikiaatee. Mo vaa ngia rikiaavai. Yisuu Kirisiiva ngii aakiaiyauvaki varinoo. Mo vara ngia ngii aakiaiyauvaki taavo hama variinnee? Vara ngia kati unnakua kiaa kiada kutaavaivee kiaannee? ⁶ Fai ngia ngiingii aakiaiyauvaki itaama teekio too Yisuu Kirisiiva kutaa varinai ta inna mmooriivaa kutaa varaunnaivaa kaanaivo kooyaa vainai ngia ivaa taaraivaara ta yaata utuaunnaano. ⁷ Sa ngia koonnama variateeraivaara ta Anutuuqaata kua tida yaaku varaunnaano. Ti mmooriivaa kaanaivo kooyaa vainaraivaara hama ta itaama yaaku varaunnaano. Ngiiikidiri vooyaano kiaanoo: Iya mmooriivo fanniinaravee, kiaani-aata ngia safuuma variateeraivaara ta Anutuuqaata kua tida yaaku varaunnaano. ⁸ Hama yopeema ta vo aataru vo aataruuvadiiri iida kua kutaa aataruuvaa uuda rammuaaravai. Ta kua kutaa aataruuvaa nnaasu iida variaaravai. ⁹ Ta muaraagama variaunnani ngia yaagueeqama variaivaara ti yoketaiino. Ngia Anutuuqaa aataruuvaa iidada arinaima teeda koovayama kiada variateeraivaara ta yaaku varaunnaano. ¹⁰ Ivaara na ngieeradiiri variee aa kua aayauvaa fafaarakiaunoo. Ngia koonnama variaivaara na ngiisi viee Udaanga Yisuu Kirisiiva ni tikiiai na inna yaagueeqaivaura ngii tino ngii ausa mmuaarareevoora na ngieeradiiri variee aa kua aayauvaa fafaarakiaunoo. Yisuu Kirisiiva ni tikiiai na inna yaagueeqaivaura kiau kuaivaa na kiau-

vai. Na hama ngia Anutuuqaa aataruuvaa piki-aateera kuavai kiauvai. Ngia inna aataruuvaa iidada koovayaida variateera kuavai na kiauvai.

¹¹ Ni seenayaso, ni kua nnaagiaivaa na tinai rikiaatee. Yoketaama variatee. Ngia Anutuuqaa aataruuvaa iidada arinaima koovayaida variaaraivaara yaagueeqama mmoori varaatee. Na ngii giaa ngii miao kuaiyauvaa arinaima rikiaatee. Ngiingiiyara ngiingiiyara mmuaa ausa mmuaa tinnivai varada ausa nuufa tasipama variatee. Fai ngia itaama iikio Anutuuqo mmuduuya rira ausa nuufa nakaaraivoono ngii tasipama varinaravai.

¹² Ngia ngiingii seenaiya yaaku rumisida iyara yoketaakiatee.

¹³ Anutuuqaa gionna kiaapu aavakinnaa mmuakiaaya ngiiyara yaata utida boo kiaavai.

¹⁴ Ti Udaanga Yisuu Kirisiiva kati gionna kiau-puuyara yoketaama yaata utiraivootama Anutuuqaa mmuduuya riraivootama Mmannasa Yoke-taivo ngii aakiaiyauvaki varikiai vaa ngia ivaara arinaima rikiaivootama mmuakiaaya ngii tasi-pama vakiaivee.

Karaasa Yeena Rau Kioo Kuaivovee
The New Testament in the Waffa Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Waffa long Niugini

copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Waffa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

4da5455c-4c87-58ee-a650-bb37acea5bca